

ЛЮБЕН ЛАЧАНСКИ

РОСЕН ТОШЕВ

ИЗМЕРЕНИЯ
НА
ВРЕМЕТО

София.

1986г.

КЪМ ЧИТАТЕЛИЯ

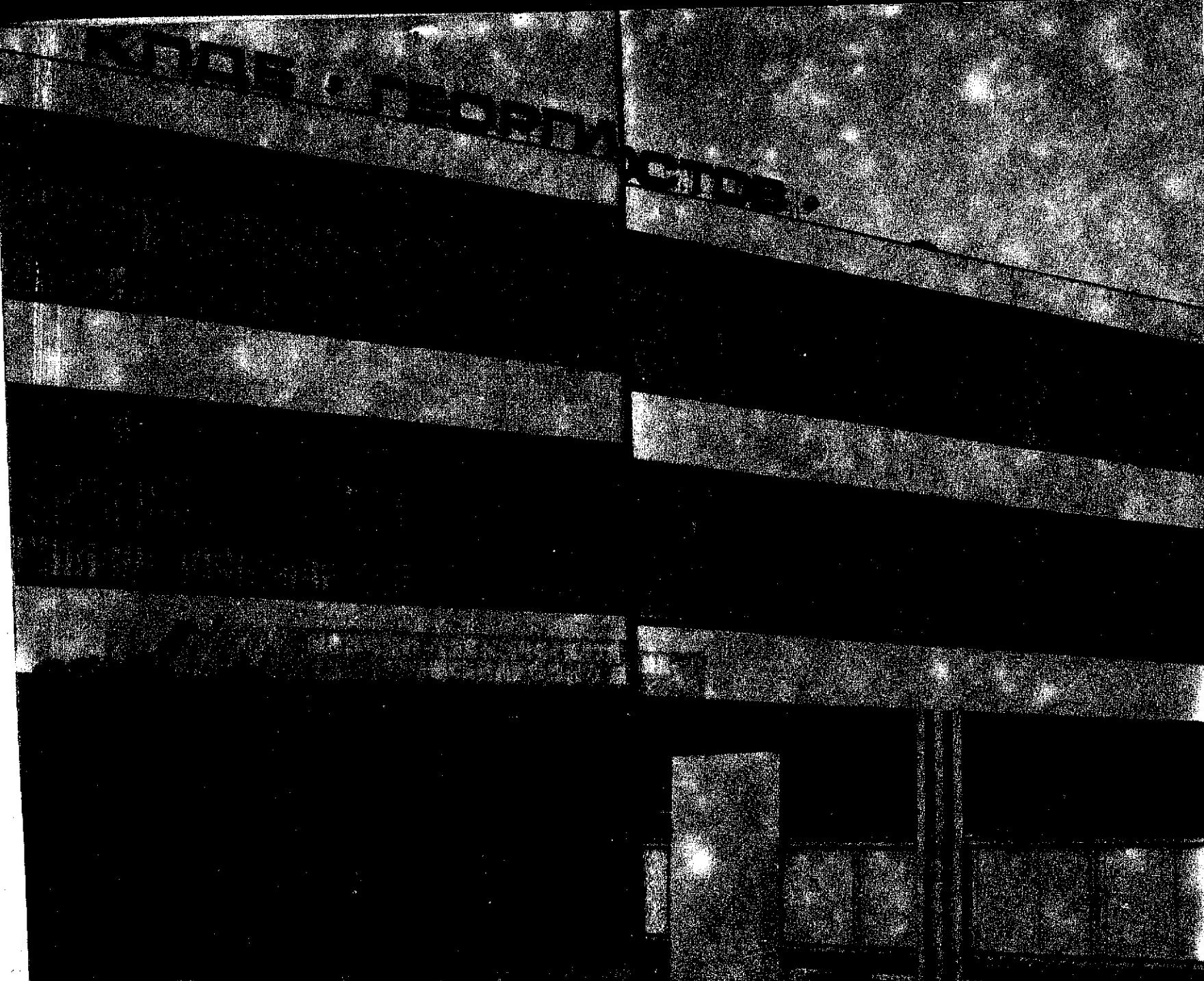
Всеки би се затруднил да отговори на въпроса: „Много или малко са 25 години?“ Но ние бяхме поели задължението да отговорим за броени седмици от лятото — време, през което трябваше да се пренесем в тези години, да разровим стари вестници и папки с материали, купища снимки, да се срещнем с ветерани и орденоносци, с днешната смяна в комбината. Тук е мястото да благодарим на административното, партийно, профсъюзно и комсомолско ръководство на КПДЕ „Георги Костов“, което всячески ни улесняваше в изпълнението на тази нелека задача, и в същото време — да съжаляваме, че не всичко, замислено от нас, бе реализирано.

На мнозина следващите страници могат да се сторят непълни, с пропуснати имена, неотбелязани събития — със състенено време. Това е така, защото срещите ни с много хора не се оствършиха, а малкото време за проучване на факти и събития бързо се топеше пред календара. И от всичко, до което успяхме да се докоснем, избрахме само най-безспорното, най-стойностното, най-непреходното — с посока бъдещето.

Затова и нарекохме тази книга „Измерения на времето“ — времето, което е в нас, времето, в което сме ние.

АВТОРИТЕ

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЯТО

РАЙОН-РЕВОЛЮЦИЯ

РАЙОН-РЕВОЛЮЦИЯ

Коларовски район на столицата е борчески, пролетарски район. Район-революция. Не случайно тук има една сграда — построена за Народен дом, а предвърната в Главна дирекция на полицията. На територията на района се провежда историческото заседание на Централния комитет, на което се определя датата за започване на Септемврийското въстание 1923 г. Тук отекват злокобните изстрели, предизвестили разгрома на Софийския военно-революционен комитет, разгрома на въстанието. След поражението му комунистите-железничари пренасят „Работнически вестник” във Виена и той започва да се печата нелегално от Задграничното бюро на партията. Улици, помнещи беляз терор на 1925-а . . .

Тук са организирани първата нелегална партийна печатница, скривалища за оръжие, а през следващите години — десетки нелегални квартири, адреси, скривалища, партийната печатница „Никола Кофарджиев”. Улиците и площадите му са аrena на ожесточени класови битки — стачки, митинги, демонстрации, престрелки с полицията. Тук са възпитани и действуват изтъкнати партийни и комсомолски дейци: Жеко Димитров, Никола Кофарджиев (Сашо), Ана Маймункова, Ламби Кандев, Йордан Лютибродски, Христо Ников, Емил Шекерджийски, Адалберт Антонов (Малчика), Станъо Василев, Славчо Трънски, Владимир Бонев, Мирчо Спасов, Вълка Горанова, Васил

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

Марков, Денчо Знеполски и пълномощникът на ОК на партията Тодор Живков (Янко).

През периода на въоръжената борба пак тук се създават едни от първите бойни групи в страната, ръководени от безстрашния комунист Никола Ботушев. Извършват се дръзки саботажни акции. Оттук тръгват към партизанските отряди и безсъмъртието десетки пламенни комунисти и ремсисти. Оттук минават каналите за връзки, снабдяване и извеждане на нелегални дейци за Шопския и Трънския партизански отряд и за отряда „Чавдар“. Тук се извършва главната подготовка за политическа стачка на трамвайните работници, избухнала на 6 септември 1944 г. А в градинката пред Майчин дом на 7 септември по време на масовия митинг загива пламенният комунист Петър Топалов (Шмид).

След народната победа работническата класа на района става инициатор на редица почини за по-бързото преодоляване на стопанската разруха, за осъществяването на партийния призив „Всичко за фронта, всичко за победата“. Тук никнат първите кълнове на социалистическата организация на труда, образцово е извършена национализацията на промишлеността.

МАЛКО ПРЕДИСТОРИЯ

Територията на днешния Коларовски район по време на Освобождението се простира главно около площад „Лъвов мост“ (тогава „Шарен мост“). Тук градът прелива в селско-приградска част. Почти до Балканската война в Банишора съществуват ниви и хармани. Успоредно с развитието на капитализма се увеличава и населението на столицата. Бедняците се струпват в крайните градски квартали, където много от тогавашните работилници прерастват във фабрики. Близостта на района до гарата допринася за бързото му разрастване.

РАЙОН-РЕВОЛЮЦИЯ

ГАРАТА

На 6 ноември 1887 г. над София се разнася продължителният писък на първата локомотивна свирка от гарата. Към края на 90-те години е построена жп линия, която свързва столицата с Варна. Железничарите работят по 10 — 12, дори по 17 часа на ден; пътуването им трае по една-две, до три седмици; товаренето и разтоварването на вагоните се извършва без дори най-проста техника. А заплатата не стига и за покриване на най-елементарни нужди. Затова сред тях, както в жп работилниците и в Трамвайното депо, за сравнително кратко време са изградени здрави партийни ядки.

В края на 1942 г. се провежда една от най-големите акции на бойната организация, начало със Стамо Керезов — взривяването на товарен влак, а през нощта на 21 срещу 22 февруари 1944 г. железничари-антифашисти предизвикват на гарата сблъскване на влакови композиции, при което са унищожени 4 цистерни с бензин, 300 м релсов път и са повредени 12 вагона.

Два дни преди народната победа в близост до същата тази гара се провежда митинг, четвърт час преди започването на който ръководителят на Оперативното бюро на ЦК на БКП — Янко, дава последни указания по предстоящата акция — оттук започва настъплението на столичния пролетариат срещу фашизма.

ПРЕДПРИЯТИЯТА

Постепенно в тази част на столицата се съсредоточават около 30 на сто от индустритните и занаятчийските предприятия на града — железничарска работилница „Струг“, леярната на Пиперков и Цорна, металните работилници „Парен котел“, Бакърената

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

фабрика, химическото предприятие „Делта“, текстилните предприятия „Гlorия“, „Алкалай“, „Алмус“, „Фортуна“, фабриките „Галенус“, „Бакиш“... Работниците получават от 2 до 4,50 лв надница, а деца-работници – от 0,20 до 0,50 лв, но и тези мизерни надници не се изплащат редовно. Социални осигуровки не съществуват.

ПАРТИЯТА

Укрепват партийните групи в предприятията „Фортуна“, „Бакиш“, Бакърена фабрика, Стъклната фабрика, „Галенус“, „Тигър“. Освен с партийното ръководство на Драз махала, Орландовци и Малашевци секторните ръководства поддържат връзки с партийните групи от фабрика „Пиперков и Цорна“, кооперация „Парен котел“, леярната на Павел Радев, фабрика „Верига“, акционерното дружество „Орел“, металната работилница „Универсал“, кожарските фабрики „Бокс“ и „Апис“, текстилната фабрика „Мейнарди“. В районната партийна организация твърде важно място заемат секторът на трамайните работници и двете организации на жп работниците. Железничарската партийна организация през 1944 година наброява около 150 человека. В партийната организация на II район през този период членуват над 400 комунисти – това е най-многочислената районна партийна организация в столицата.

ВЪЗСТАНОВИТЕЛНИЯТ ПЕРИОД

Една от първите грижи на народната власт е да се пуснат в действие разрушениите и повредени фабрики, да се използват пълноценно осъдните запаси от сировини, да се осигури работа на безработните, да се

РАЙОН-РЕВОЛЮЦИЯ

възстановят пострадалите през войната жилища на работниците. Свиканата експертна комисия дава компетентно мнение, че разрушената фабрика „Фортуна“ може да се използува само за старо желязо. Но текстилците проявяват истински трудов героизъм – почистват, монтират машините и възобновяват производството. Работниците ремонтират сградите и машините в „Розанес“, „Пиперков и Цорна“. Разчистена е Софийската гара, трамайното депо, главната жп работилница. В началото на юли 1945 г. се заговорва за съревнование, за движение на ударни бригади. Изградени първоначално от ремсисти и само в главната жп работилница, до края на август същата година тези бригади достигат цифрата 73 за цялата страна. Покъсно се обособяват като самостоятелни производствени единици, поставили си за цел да повищат производителността на труда и качеството на продукцията. В памукотекстилното производство се заражда движение за обслужване на повече станове и рингови машини – Донка Инджова от фабрика „Рашев“ е първата. Последват я Димитър Борисов, Петкана Стоименова и Олга Найденова от „Фортуна“. В края на 1946 г. тримата текстилци преминават на 16 автоматични стана, увличайки в трудовата надпревара и други изтъкнати тъкачки от предприятието. В „Пиперков и Цорна“ съревнованието се разгаря сред целия трудов колектив. В главната жп работилница се разгръща движение за рационализиране на производството – работниците правят десетки предложения за усъвършенствуване на машините и технологиите.

На 1 април 1947 г. Великото народно събрание приема Двегодишния държавен народностопански план. Още през първата година в района се осъществява един от най-важните строежи – ТЕЦ „София“, с мощност 12 500 квч. Въпреки неритмичното материально-техническо снабдяване и напрегнатите производ-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

ствени планове, по-голямата част от индустриалните предприятия на района изпълняват, а някои дори преизпълняват своите трудови обещания.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА

В края на 1947 г. в страната се извършва национализация на промишлеността и банките. В района са национализирани около 240 фабрики от почти всички отрасли на промишлеността. А след това — с решаващата помощ на съветски специалисти, те се реконструират и уедряват, на място се създават кадри. Но-вите социалистически предприятия носят нови имена: котлостроителен завод „Георги Кирков”, механичен завод, Хладилен завод, Медико-апаратурен, Химикофармацевтичен, „Осми март”, силнотоков завод „Васил Коларов”, завод за автомобилни гуми „Георги Димитров”, фабрика „Арома”, завод за строителни материали „Вибробетон” (днес ДК „София”), памукопредачен завод „Ернст Телман”, жп завод „Георги Димитров”.

Национализирано е и частното предприятие на Марко Селиктар, което през лятото на 1948 г. вече носи името ДИП „Метална индустрия”, а след уедряването по-късно се превръща в държавен завод за пресови изделия „Метална индустрия”.

КПДЕ „ГЕОРГИ КОСТОВ”

Комбинатът за постояннотокови двигатели и електрооборудване „Георги Костов” е звено в система на СО „Балканкар”. За неговото интензивно развитие спомогнаха решенията на Седмата сесия на СИВ от 1956 г., на която НР България получи специализация за производство на безрелсови подемно-транспортни средства с електрозахранване. Коопериран с

12

РАЙОН-РЕВОЛЮЦИЯ

над 30 предприятия в страната, днес той е единствено специализирано предприятие за производство на електродвигатели за електрокари и други транспортни средства с автономно захранване — както в страната, така и в рамките на СИВ.

Ако се върнем близо 60 години назад във времето, ще видим на това същото място фабриката на родолюбивия частен индустриалец Марко Селиктар, произвеждаща медицинска мебел, бърснаро-фризьорски апарати, тръбна градинска мебел, войнишки кревати, железопътни фенери, катинари, брави и др. В началните години след национализацията асортиментът е 711 артикула на леката промишленост (вкл. и часовници). От 1 януари 1961 г. на портала на завода вече е закачен нов надпис: „Завод за постояннотокови машини”, зад който през същата година са произведени 10 типа постояннотокови двигатели за електрокари.

Новата история на завода започва преди 25 години, едновременно с получаване на новото име — името на партийния функционер Георги Костов. Потребностите от повече и качествени електродвигатели налагат непрекъснато усъвършенствуване на тяхната конструкция, технологическият процес и организацията на производството. През 1974 г. е произведен 400-хиляден електрокарен двигател, а българските електрокари се изнасят в цял свят — почти всички страни на Европа, Азия, Африка, Латинска Америка. През 1975 г. е произведен 500-хиляденят електродвигател; през същата година на територията на комбината е създадена база за развитие и внедряване на постояннотокови електродвигатели. През 1978 г. тук започва техническата модернизация и реконструкция — на базата на нови, модерни технологии е разработена фамилия електродвигатели с изключително добри параметри. През 1981 г. започва началото на производството на постояннотокова ко-

13

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

мутационна апаратура за каростроенето, а през следващата година — на стартери за дизелови двигатели. Само за 12 години дейност през 1983 г. клубът за ТНТМ вече е носител на „Орден на труда — златен“.

Успоредно с изгъннението на производствените програми в комбината успешно се решават и социалните проблеми на колективата. С непрекъснатото увеличаване на производството на стоки за народно потребление расте е фондът „СБКМ“, което поевтинява храната в стола и увеличава издръжката на почивната станция в с. Китен — на Черноморието; нарастват помощите на работниците. Приключено е строителството на жилищен блок в жк „Люлин“. Пред завършване е строителството на новата база за краткотраен отдих в с. Говедарци, Софийско, на клуб за младите работници и на заводски музей. На територията на комбината са изградени и работят гастроном и сладкарница, спортни площадки. Ежегодно се организират екскурзии в страната и чужбина. В комбината преди 5 години бе създаден първият в Коларовски район на столицата Съвет за култура, чиято цел е да приобщи всеки работник от колектива не само като участник, а и като творец, да обогати духовно работническото ежедневие.

А всичко това, взето заедно, са предпоставки за създаване на основни ядра от работници и специалисти — в крак с новото, умеещи да конструират и разработват нови изделия, средства за автоматизация и ефективно да експлоатират технологичното оборудване. Това е и гаранцията, че колективът ще може успешно да реализира новата програма за усвояване на електронни модули за транспортните средства, да повиши степента на автоматизацията и непрекъснато да усъвършенствува организацията на производството в името на поставената цел — утвърждането на завода като еталонно предприятие в родното машиностроение.

РАЗКАЗВАТ ВЕТЕРАНИТЕ

РАЗКАЗВАТ ВЕТЕРАНИТЕ

ПЕНЬО ПЕНЕВ

ЗАВОДЪТ

„... огромен завод ...
завод на живота ...”

Н. Вапцаров

Диша заводът
и тънне
в труд неуморен;
с него връстник е синът ми,
проходил насокро.
Всеки комин
и колона
бетонна
на този завод,
всички стени
извисени
с пот са споени,
с моята пот!
Всеки цех тута
познал е
тръпка
от моите сили;
мойте очи
недоспали
изведнаж са отразили
залеза пурпурозлатен,
гаснещ на скелите бели,
неведнаж
пили зората
пак от високите скели.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

Всичко

с упорство,
с мечти
и бетон
е построено
от мене!
Мое е то,
както са мои

очите,
с които

ви гледам сега,
както е моя

ръката,
ей тази ръка,
която

виждате вий,
както е мое сърцето,

което
в гърдите ми
бий.

Диша, боботи —

работи
всеки ден, всеки час
младият

завод на живота
в служба на нас.

РАЗКАЗВАТ ВЕТЕРАНИТЕ

АВТОРИТЕТ

Михаил Маринов —
директор на ДИП „Метална ин-
дустрис”, 1949 — 1956 г.
носител на орден „Георги Ди-
митров”

Когато започнахме да пишем този очерк, имахме следните източници: поздравително писмо, биография, характеристика, магнитофонни записи. Не сме познавали человека лично. Но това не значи, че знаямаме вече изградено лично отношение. Плод на това отношение е и документалният начин на неговото представяне — защото самите факти тук говорят достатъчно — за живота, человека, авторитета.

Документ № 1 — „Биография на Михаил Димитров Маринов”:

Михаил Димитров Маринов е роден на 6.X.1917 г. в гр. Карлово. Той произхожда от прогресивно работническо семейство. Баща му е работил в железниците, защарна фабрика и трамвайно депо. Същият е член на РП/к/ и е работил нелегално с Георги Димитров, Жеко Димитров, Ламби Кандев, Антон Иванов, Драгой Коджейков и други. Майката е била домакиня. В семейството са три деца.

Още от малък Михаил изпитва недоимъка на своето семейство и е принуден през ваканциите да работи и да продава вестници. През 1933 г., едва 16-годишен, ученик във втори курс на механотехникума, напуска училище и постъпва на работа във фабрика „Орел“ на ул. „Индустриална“ № 3. С постъпването си е приет за член на РМС и в скоро време става отговорник на една от трите ремснови групи във фабриката. Партиен отговорник на фабрика „Орел“ по това време е Георги Костов. Той възлага на Михаил Маринов различни задачи: продаване на марки за събиране

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

на помощи за политзатворниците, разпространяване на позиви и нелегална литература, привличане на нови младежи в ремсовата група и други. Все в това предприятие той извършва нелегална дейност съвместно с другарите Славчо Христов и Траян Димитров Георгиев.

През 1934 г., по предложение на партийното ръководство на фабрика „Орел”, се провежда стачка, в която лично участие взима и Михаил. Участвува в стачните постове и при наказване на стачкоизменници. В резултат на това той е уволнен. Постъпва на работа в една малка работилница на ул. „Родопи” за кратко време. А в края на 1934 г. започва работа като монтьор в „Пиперков и Цорна”. Там отново се свързва с Траян Георгиев, който е ръководител на партийната група. Михаил става отговорник на ремсовата група на монтьорите, събира пари за помощ на нелегални другари, пласира марки. През същото време развива активна дейност в читалище „П. Р. Славейков” и спортен клуб „Ботев”, чийто секретар е до 1935 г., когато клубът е разтурен като свърталище на нелегални.

През 1943 г. напуска „Пиперков и Цорна” и постъпва в „Производство и пласмент”, с. Световрачане (сега завод „Чавдар”). Там отново се включва в нелегалната борба и работи заедно с: Митко Василев Митков, Александър Евгениев Цветков, Вино Тодоров Велев, Борис Иванов Петров, Радой Тодоров Ангелов — бивши партизани.

В Световрачане, по решение на партийната група, Михаил Маринов се грижи за подпомагане семействата на партизаните, поддържа връзки с тях, участвува в бойни групи и пр. На 21 септември 1944 г. той е приет за член на РП /к/ и веднага е издигнат за партиен секретар на фабрика „Чавдар”, с. Световрачане. Тук е до 1946 г., след което се премества да живее в София — кв. Дразмахала, където е партиен секретар

РАЗКАЗВАТ ВЕТЕРАНИТЕ

на ХХII секция. Включва се най-активно при провеждане на изборите, при организиране на трудови бригади в помощ на селото. За тази си дейност получава лично от Георги Димитров грамота, златна значка и ръчен часовник.

На 23 декември 1947 г., по нареддане на II район на БКП е изпратен да национализира фабрика „Трайност”, на която е назначен директор. От май 1949 г. е преместен за директор на ДИП „Метална индустрия”, сега завод „Георги Костов”. През този период той започва и завършва строежа на завода, присъединява повече от 10 предприятия към него, строи административно-битови сгради и жилищен блок за работниците.

През 1952 г. завършва школата за ръководни кадри със специално икономическо образование — с пълно отличие и награда като първенец на випуска. Като директор на ДИП „Метална индустрия” полага много труд за пускането на завода в експлоатация. Колективът на завода е неколкократно награждаван от Министерството и Министерския съвет.

През 1956 г. е изпратен да укрепи дейността на ДИП „Оборище” — едно от изоставащите предприятия в района с лошо финансов състояние, трудова и производствена дисциплина. Тук той е до 9 февруари 1970 г. (до смъртта си), като под неговото ръководство предприятието укрепва и се стабилизира.

Документ № 2 — „Характеристика на Михаил Димитров Маринов”:

Другарят Михаил Димитров Маринов е роден на 6.X.1917 г. в гр. Карлово. Произхожда от работническо семейство. По професия е бил монтьор.

Работил е като партиен секретар на ДКЗ „Чавдар” — Световрачане. От 1946 до 1947 г. е бил партиен секретар на 22-ра секция — Дразмахала. След национализацията на промишлеността в нашата страна др. Маринов е издигнат от 23.XII.1947 г. за директор

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

на ДИП „Трайност“ — София, на която длъжност е работил до май 1949 г. Преместен е като директор на ДИП „Метална индустрия“ — София, понастоящем ЗПМ „Георги Костов“. През този период ДИП „Метална индустрия“ е послужило като база за построяването и оборудването на сегашния завод „Георги Костов“.

През 1952 г. Маринов завършва школа за ръководни кадри — със специално икономическо образование, която завършва с пълно отличие и бива награден като първенец на випуска.

Като директор на завод „Метална индустрия“ др. Маринов е положил много труд и усилия за пълното построяване и пускане на завода в експлоатация. През този период Маринов и колективът на това предприятие завоюват трайни производствени успехи, за което предприятието е награждавано с преходно червено знаме на Министерството на леката промишленост — два пъти, и с преходно червено знаме на Министерския съвет и с парична награда.

22

РАЗКАЗВАТ ВЕТЕРАНИТЕ

От 1956 г. Маринов е изпратен на работа в ДИП „Оборище“ — София. По това време ДИП „Оборище“ е било едно от изоставащите предприятия, с лошо финансово състояние и системно неизпълнение на производствения план. С идването на Маринов за директор за един малък период от време, благодарение на взетите от него мерки, предприятието започва реално да изпълнява производствената си програма, стабилизира се във финансовото отношение, значително се подобрява трудовата и технологична дисциплина.

От 1956 до 1970 г. са постигнати добри резултати. Колективът на ДИП „Оборище“ бива награден с преходно червено знаме на Министерството на леката промишленост, Комитета по машиностроение, Министерския съвет и с парични награди.

За активно участие в политическия и стопанския живот на страната др. Маринов е награждаван с лични награди:

1. Сребърен орден на труда — 1959 г.
2. Почетна златна значка и часовник за участие му в трудовите бригади — 1947 г.
3. Почетна значка в помощ на селото — 1945 г.
4. Значка по случай 50-годишнината на профсъюза на металиците.
5. Грамота за участието му в изграждането на ТЕЦ „София“.
6. Почетна значка — отличник на Министерството на машиностроението — 1964 г.
7. Юбилеен орден по случай 25-годишнината от 9.IX.1944 г.
8. Златен орден „Георги Димитров“ — 1966 г.

От 1966 г. до своята смърт е член на заводското партийно бюро при ДИП „Оборище“ — София и е наставен да отговаря за комсомолската организация при предприятието. През 1965/1966 година е пропагандист на комсомолско звено.

23

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

От 1964 до 1966 г. е член на Централния съвет на профсъюзите.

От 1967 г. е член на изпълнителното бюро на ДСО „Металообработване” — София. Поставените му от бюрото задачи приема с охота и изпълнява добросъвестно.

(Бел. а.) Характеристиката е подписана от ръководството на ДИП „Оборище” — партиен секретар В. Вълчев, заместник-директор П. Фурнаджиев, председател на заводския профкомитет др. Драгоев и завеждащ личен състав В. Йовкова.

Документ № 3 — магнитофонен запис от 29 юли 1986 г.:

Божко Оксанович: Клюката той (М. Маринов — бел. а.) проверяваше на място — очи в очи.

Милчо Стефанов: Личният му пример беше най-добрата агитация. Човек — роден, израсъл за ръководител.

Боян Василев: Спомням си, веднъж беше накарал да го нарисуват в заводския стеннестник гол под душа, задето не е изпълнил обещанието си — да оправи банята... Никога не е ругал, не е осърбявал... Не търпеше ръководител без бележник и молив.

Никола Дяков: Талантлив, принципен, всеобхватен — стриктно проверяваше за изпълнението на поставените задачи. Личност.

Иванка Янкова: Принципен човек, много принципен — с двете си деца взе апартамент като моя — едностаен, холът му е с половин метър по-голям от моя. Кой директор ще го направи, кажете ми, а?... На една „петминутка”, в която събираще ръководителите на производството, един майстор вика: „Нямам авторитет!” А той: „Че авторитета ти трябва да си го създадеш — вика. — Той не е палто — да вземеш и да го облечеш...”

РАЗКАЗВАТ ВЕТЕРАНИТЕ

Скъпи другарю Маринов,

Приемете моите най-сърдечни поздрави по повод награждаването Ви с орден „Георги Димитров” по случай Деня на машиностроителя.

От сърце Ви желая здраве, сили и успехи в работата.

28.IX.1965 г.

Стискам Ви здраво десницата!

(Т. ЖИВКОВ)

Иванка Янкова — носител на „Орден на труда — сребърен“

ТОВА Е ВСЕКИ ДЕН

Телефонът, поставен в единия ъгъл на масата, иззвънява. Иванка Янкова спира прелистването на протоколната книга, протяга ръка и вдига слушалката.

— Да, аз съм, кажи, Ментова, какво има?

В слушалката бързо напира игриш женски говор. Загледана навън, Янкова слуша с внимание. По широкото ѝ лице се разлива мека усмивка, кафявите ѝ очи изльчват благост.

— Добре, направи го . . . Да, на работа съм, вече оздравях.

Разговорът е свършен, но тя не бърза да затвори телефона — чака да затихне гласът по жицата. Може в последния миг пак да я попитат за нещо.

В стаята на партийния секретар отново настава тишина.

Край фабrikата преминават камиони, локомотивна свирка цепи въздуха, профучава влак. Иванка Янкова подрежда книжата по масата, отваря една папка, взема изписан на пишеща машина лист и дълго го гледа. После вдига глава:

— Подгответяме материали за събрание, партийна-

та организация ще разгледа опита на челниците в нашата фабрика.

Трета година Иванка Янкова е партиен секретар във фабрика „Метална индустрия“. Работниците от фабриката са свикнали да я виждат всяко между тях. Те я обичат, търсят я, доверяват ѝ се. Това доверие тя го е спечелила с работата си, с дружеските си прояви, с кроткостта, със справедливото си отношение към тях. Самата тя е работничка-пресъорка, сега майстор на смяна във варелния цех. Във фабриката работи повече от шестнадесет години. Започнала е като младо момиче, усвоила е занаята, но се е научила и да вижда, да разпознава хората, да разбира думата на работниците, обикнала ги е, живее с техните грижи и радости.

Във фабриката тя е намерила и своя път към Партията.

На вратата се почуква. В стаята влиза инструкторът от Районния комитет на Партията — Васил Димитров.

— Другарко Янкова, трябват ми данните за изпълнението на производствения план през април — казва той и сяда на стола.

Със спокойно движение на ръката Иванка Янкова взема от масата подшита тетрадка, разтваря я и с радостна възбуда в гласа се обръща към инструктора:

— Няма нито един във фабриката, който да не е изпълнил плана си.

Инструкторът вади бележник, записва си сведенията. После двамата надълго говорят за предстоящото събрание, за опита на челниците, за работата на агитгрупата, за просветните звена — как се изучават решенията на ХХ конгрес на КПСС и на Априлския пленум на Партията, за работата на техническия кабинет . . . Иванка Янкова говори умно, смислено, спо-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

койно, с грижа за хората, с грижа за работата във фабrikата.

Телефонът пак звъни.

Материалите във варелния цех са на привършване. Трябва да се получат нови от склада. Янкова тръгва. В това време в стаята влиза младеж на около двадесет години. Той пристъпва към нея и едва чуто започва да й говори нещо. Иванка Янкова знае, че трябва веднага да отиде в цеха, но тя знае също така, че е и партиен секретар — правда работниците търсят от нея. И не го връща, не го прекъсва, слуша го спокойно. В нейно лице той вижда Партията, тя трябва да му помогне.

Какво точно младежът е разказал на партийния секретар и какво му е отговорила тя, не се знае, но на излизане от стаята в очите му имаше радостен блъсък, отиваше си доволен.

Тя беше достигнала сърцето му.

Във варелния цех ехти металличен шум. Пресовите машини, кроячните машини, затварачните — всички са в непрекъснато движение. Под тяхното действие ламарината добива желаната форма за всяко изделие. Работниците са на своето място, изпълняват възложената им задача.

Бившият партизанин Дойчо Витанов, сега на работа във фабrikата, ме подръпва на страна.

Соча с глава Янкова.

— Иванка ли? Партиен човек е тя, добре си гледа работата — и производствената, и партийната.

После се замисля, усмихва се и пак продължава:

— Малко е свенлива, тежко й е, когато трябва да посочи някому грешката, но държи здраво за истината, не отстъпва от Устава на Партията. Във фабrikата всички я обичат — и комунисти, и безпартийни.

Така мислят и други за нея.

Има хора, които на пръв поглед с нищо не се от-

РАЗКАЗВАТ ВЕТЕРАНИТЕ

личават. Остават някак незабелязани за другите. Но когато заговориш с такъв човек, душата ти се разтваря, усещаш лекота, приятно чувство те завладява. Такава е и Иванка Янкова. Тя умеет не само плавно и меко да говори — умеет също така и добре да те слуша. Тя е спокойна. Намира време за всеки, не бърза да се отърве от тебе, изслушва те така, като че ли това, което й казваш, е за нея по-важно от всичко друго. На такъв човек можеш да излееш сърцето си. И ти се отпускан.

Наближава пладне. През отворените прозорци на цеховата сграда влиза ведър въздух. Мирише на зеленина. На небето се кълбят бели майски облаци.

Русокоса девойка довършва изработването на една тенекия. Когато минаваме край нея, тя поглежда към нас, не се сдържа.

— Како Иванке, ако материалът закъсне, какво да правя?

Въпросът тя задава само така, от желание да заговори с партийния секретар. По лицето на Янкова преминава скрита усмивка.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

— Подгответият тенекиите за залепване.

В цеха Янкова е спирана на всяка крачка — по производствени и партийни въпроси. И на всеки тя намира какво да каже. С кројачите Алекси Павлов и Стоил Васев тя разговаря по-дълго. Те разклоят ламарина за гръмоотводни дискове. Несвършила още с кројачите, пресрещат я с друг въпрос. Калаят, който са взели взаимообразно от фабрика „Оборище“, не отговаря на изискванията, няма да върши работа. Между веждите на Янкова играе дълбока бръчка.

— Ще намерим това, което ни трябва. Цехът не може да дава лошо производство.

С Янкова това е цял ден, всеки ден, за нея партийната и производствена работа са неделими. Производството във фабриката расте, в партията влизат нови хора.

— Как си, Вельо?

Той руменее, целият е в усмивка. Какво да каже. Тя вижда. Радостната възбуда още трепти в душата му — приет е в Партията.

Жivotът във фабриката е пълен със събития — малки и големи. Но те не стоят на едно място. Овладяват хората във фабриката, всичко в нея е в движение, развива се, търси нов път.

Партийният секретар гори в това движение.

При входа на фабричната административна сграда е уреден кът на рационализаторите от фабриката. На лично място в този кът е поставен и портретът на Иванка Янкова.

Три нейни рационализации са приети — двете — за рязане на тузи за бензин и за направа на рогове от поцинкована ламарина вместо цинкова, която е по-скъпа, са внедрени в производството, а третата — за карбидната лампа, предстои да се въведе в работа.

Вървя сам по широкия път. Камиони непрекъснато летят по него. Шум. А в ушите ми звучат думите на Дойчо Витанов: „Партиен човек е тя!“

РАЗКАЗВАТ ВЕТЕРАНИТЕ

Тези редове Йордан Веселинов е публикувал в броя на в. „Вечерни новини“ от 29 май 1956 г. Седем години по-късно ще срещнем името на Ivanka Янкова в юбилейния брой (бр. 9 от 1963 г.) на „Трудов пост“ — издание на завода за постояннонотокови машини „Георги Костов“.

Всички сме свикнали да я наричаме просто „Како Иванке“. Може би с това обръщението всеки от нас изразява своите симпатии, своите приятелски чувства към тази работничка, която е дала четвърт век за нашето предприятие, към този прекрасен човек.

Сила, огромна сила крие в себе си тази обикновена на вид жена. В моменти, когато трябва да бъде утешавана, тя самата утешава, когато трябва да ѝ се помага, тя самата помага. Твърдост, мъжество — с тези си качества тя завладява всеки, който дори малко я познава.

Приятно е човек да слуша спомените на тази стара работничка: „Започнах работа в картонажната фабрика, но само след една година ме уволниха без предупреждение, по неизвестни за мен причини. След това постъпих на работа във фабриката на братя Петрови в Лозенец. Схлупени бараки с изпочупени врати и прозорци, без отопление, по 10 — 12 часа работен ден — такава бе работната обстановка.

И знаете ли как постъпваха чорбаджите, когато идваше някой инспектор — вдигаха капака на пода и една по една ни скриваха в мазето, докато си отиде.

Ние бяхме обикновени, бедни момичета, работнички, но със своята сплотеност, солидарност карахме тогавашната власт да се бои от нас. Спомням си, бяхме се събрали да се повеселим в една къща на ул. „Розова долина“. Вечерта дойде полиция и ни арестува. Преслахме в Дирекцията на полицията и сутринта бяхме подложени на дълъг разпит за целта на нашето събиране. В същото време децата на богатите гуляеха до зори. Но в нас, трудовите младежи,

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

властта виждаше една надигаща се вълна, която имаше опасност да ги залее след време...

Непосредствено след 9.IX.1944 г. станах член на РМС, член на ръководството на кварталното дружество, завеждах „Работническа младеж“ във фабриката. Признавам, бе трудно, но фактът, че бяхме свободни, че работя за народа, ме окриляше.

Няма да забравя деня, в който влязохме в тези нови, прекрасни помещения. От тогава нещо силно ме свърза с този завод „красавец“.

Искрени, затрогващи са нейните думи.

„За този завод съм готова да дам и живота си, ако трябва!“

Един човек, излязъл от низините на народа, човек-комунист, на който работническата класа, РМС, КП са дали своя морал, своята здрава закалка.

Превъзмогнала всички несгоди в своя живот, тя запленява със своя оптимизъм, със своята голяма сърдечност и откровеност, затова всички се обръщат към Ivanka Янкова просто и топло: „Како Иванке“...

32

РАЗКАЗВАТ ВЕТЕРАНИТЕ

И ето ни днес — 23 години по-късно, в чистия дом на Ivanka Янкова на ул. „Раковска“ 12. Отдавна вече тя е пенсионерка, но и до днес живее със спомените си от онези години, когато е била част от едно голямо семейство — част от трудовия колектив на КПДЕ „Георги Костов“.

За много неща ни разказва тя на днешната сре-ща. И може би от скромност остава на заден план — макар че в трудовия ѝ път има много, на което да се спре — на онези години, когато е била профсъюзен организатор, партиен секретар, делегат на историческия Априлски пленум, началник на пресовия цех... Някъде в спомена ще се откри и онът ден, в който ѝ е връчено високото трудово отличие „Народен орден на труда — сребърен“, пътуването в Съветската страна, разговорите със съветски специалисти по време на реконструкцията на завода... И като че ли в личните ѝ спомени присъствува само трудовото ежедневие, радостта от това, че е оставила достойни наследници, които да го продължат. Те и досега са в комбината, а тя, с присъщата си жизненост участвува активно в обществения живот, вълнува се от проблемите на новия ден, непримирима е към негативните явления.

И връзката със завода продължава — за нея всички си спомнят с добра дума, спират я на улицата, идват ѝ на гости, споделят и радости, и несполуки. Защото съкровени неща се споделят с близък човек.

33

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

... И ОЩЕ ЕДИН ПОЕТ

Милчо Михайлов —
работник в КПДЕ „Г. Костов“

Сигурно ви е направило впечатление, че снимките на ветераните са от тяхната младост — времето, за което разказваме. Тук можехме да минем и без снимка, и без биографични данни, и без изброяване на отличия. Защото за Милчо Михайлов най-отличителният белег е неговата поезия — поезия искрена, поезия на работник.

Тук, в комбината, всички го знаят като Милчо Стефанов. Мнозина са приятелите му, проверени от времето, от съвместната работа — хората, с които винаги може да сподели свои интимни мисли, спомени, болки, планове за бъдещото. Хора, които той чувствува като близки, а и те му отговарят със същото — едно удовлетворение за него, дългогодишният работник в комбината; една от главните причини сутрин спокоен да преминава през портала на КПДЕ „Георги Костов“. Не че не е имал възможност да напусне, предложения да постъпи на друга работа — имал е. Но, както казва народът, камъкът си тежи на мястото. И от многото пътеки той е изbral тази.

ПЪТЕКИ

Хора различни по пътя си срещам,
някои препускат, други — пълзят.
И някок дълбоко в сърцето усещам,
как фигури чезнат — но стъпки кънтят.

И тяхното ехо, по тайни пътеки,
ме връща отново в съдбовния час
на срещи несъбуднати — тежки и леки . . .
Поети пътеки от всички. От нас.

РАЗКАЗВАТ ВЕТЕРАНИТЕ

• • •
... Бяхме млади, искрихи, слаби —
стъпките едва спорят.
А в гърдите — чисти, здрави
пламенни сърца тунтят.

Днес направо съдим строго —
всеки ден и всеки час.
И сигналът за тревога
вечно ще тунти във нас.

ВЕРУЮ

Мой кумир е човекът — човекът-творец!
Този трудов мъдрец, който днес
обмисля идеи, чертае прогрес.
Металът дълбее и върви устремен!
Металът е жив — и жив, всеки ден
със воля човешка над земната шир —
стои той на стража — на стража за мир!
Да пази човешките светли мечти.
Аз пиявам в човека.
Във делични дни заставам до него —
с работни ръце —
ний всички поели в единния строй,
да бъдем войници — войници във бой!

• • •
Честита победа, трудови хора!
Заветният връх остана под нас.
Ний всички, които строим без умора —
ще бъдем във строя най-верен компас!

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

ПРЕДЧУВСТВИЕ ЗА ПРОЛЕТ

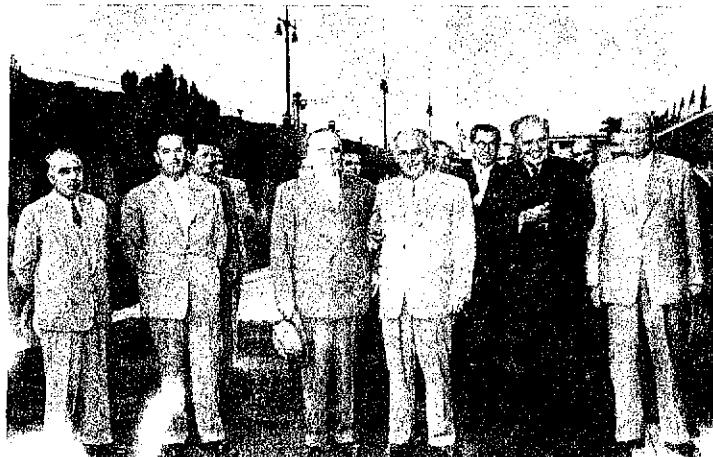
Че този ден е лош — недей тъжи.
Виж, сняг вали — а туй е благодат.
Под белия кожух живот кили —
с усещане за цвят, за аромат . . .
Със ватенка до изкопа стоя.
Но в мислите си все към теб летя.
Невидимо ти махам със ръка —
а в нея — сноп от пролетни цветя . . .

36

РАЗКАЗВА АПРИЛ '56

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

38

РАЗКАЗВА АПРИЛ '56

ПРЕДМАЙСКИ УСПЕХИ ВЪВ ФАБРИКА „МЕТАЛНА ИНДУСТРИЯ“

Наближи ли голям празник, колективът на фабрика „Метална индустрия“ винаги е готов да го посрещне с преизпълнение на производствените задачи. На много места се дължат тези постоянни успехи, преди всичко на правилната организация на труда, но не в по-малка степен и на голямото съзнание на работници, техници и инженери, на постоянния им стремеж да търсят нови възможности за увеличаване, поевтияване и подобряване на продукцията. Затова и работниците от фабрика „Метална индустрия“ бяха в групата на члените предприятия от леката промишленост, които призоваха на съревновование всички техни сродни предприятия в страната.

През първото тримесечие на тази година колективът показва, че продължава да бъде верен на традицията си. Преодолявайки немалко трудности, особено в снабдяването, той преизпълни плана си с 3,5 на сто, увеличи производителността на труда с близо 6 тона отпадъчни материали и — което е най-важното — започна да произвежда 14 вместо заплануваните 6 нови артикула. Безспорно на първо място това са тръбните мебели — много леки и удобни за пренасяне е съхраняване. Предприятието се зае да изработи за „Балкантурист“ сгъваеми легла, маси и столове за хотелите и за палатките на Черноморието. След изпълнението на тази поръчка през второто полугодие ще започне изработването на тръбни мебели и за населението.

Предмайските дни донесоха големи тревоги и на ръководителите, и на целия колектив. Тъкмо тогава, когато всички работници и работнички, включили се

39

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

в съревнованието, бяха решили да вложат повече усилия и умение, за да посрещнат големия празник с преизпълнен план, предприятието не получи поцинкована ламарина, необходима за производството на варели. Наложи се да се премине към изработване на други артикули като например тенекии за износ на сирене. Поставени бяха на изпитание най-вече пресърите и лепачките на тенекиите. Ентузиазмът с такава сила обхвана всички, че общото изпълнение на нормите надмина 160 на сто. А когато в началото на тази седмица беше получена и многоочакваната поцинкована ламарина, техният ентузиазъм се прехвърли и върху работниците от варелното отделение. Още първия ден те произведоха 74 на сто повече варели от дневната норма.

За високото изпълнение на нормите помагат редица внедрени рационализации. Машината за изтегляне обръчите на варелите, създадени от конструктивното бюро, начело с инж. Благоев, е два пъти по-производителна от старата чешка машина, с която си служеше досега предприятието. По предложение на

40

РАЗКАЗВА АПРИЛ '56

Генади Кръстанов и Русим Димитров бе поставена допълнителна ролка на машината, която затваря дъната на варелите. С това бе избягната една производствена операция и се подобри значително качеството. Предложението на Гергин Спасов и Асен Величков за единовременно рязане и изтегляне дъното на карбидните варели увеличи производителността на труда 5 — 6 пъти.

Разгорещената трудова обстановка, която се създава днес тази дни в „Метална индустрия”, говори, че работниците и работничките и тази година ще посрещнат първомайския празник с нови успехи.

в. „Отечествен фронт”, 24 април 1957 г.

Верчо Петров — директор на Завод за пресови изделия „Метална индустрия”, (1956—1960 г.) на Завод за постояннотокови машини, (1961 г.) на Завод „Георги Костов” (1961—1962 г.)

Ще започна с това, че голям дял за изграждането на новия завод след национализацията има директорът преди мене — Михаил Marinov. Когато дойдох тук през 1956 г., „Метална индустрия” представляваше действително един от най-красивите заводи в системата на металообработващите предприятия — с просторни и светли помещения, с относително добре оборудван машинен парк, с разчетни складови помещения, административна сграда, модерно отопление, с положено добро начало за решаване социалнобитовите въпроси на работниците. В първите три години проведохме някои допълнителни мероприятия за разширяване на производствените помещения, дворната площ и оформянето на външния вид на за-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

вода като цяло, за развитие на спорта и самодейността на работниците.

Разбира се, наред с това — тук обхващаме вече периода до 1960 г., рязко бе увеличен обемът на общата промишлена продукция, вследствие на което ДИП „Метална индустрия“ се утвърди като едно от първите предприятия в Коларовски район и в самата столица. През 1958 г. колективът бе удостоен с преходното червено знаме на профдружеството на металоработниците; за второто шестмесечие на същата година завоювахме преходното червено знаме на Министерския съвет и Централния съвет на БПС, а през 1959 г. спечелихме първа награда за най-добре хигиенизирано предприятие в района. По това време с над 14 — 15 хтляди операции произвеждахме 500 — 600 вида металопресови изделия — варели, тенекии за сирене и мед, кутии за лакове и бои, туби за бензин, куфаро-чантаджийски обков, корнизи за пердата, карбидни лампи, градинарски гребла, спестовни касички, канцеларски пособия, тръбна мебел, катинари, велосипедни части, противопожарни съоръжения, резервни части за текстилната промишленост, че даже и грамофони. През лятото на 1957 г. по решение на Министерството на леката промишленост към нас се присъединиха и ДИП „Производство на часовници“ и часовникарският цех на ДИП „Сашо Кофарджиев“, които само през първата година произведоха 24 хиляди часовници-будилници, а да не говорим за 1959 г., когато тази цифра нарасна на 94 хиляди. Наред с бронзовия медал от Пловдивския международен панаир от 1956 г., през 1958 г. бяхме наградени и със сребърен — за производство на часовници и широк асортимент на метални стоки за потребление. Традиция стана в края на всяка година последните произведени бройки по търговски начин да се внасят в склада за готова продукция. Такова беше времето тогава. Но и тогава — в годините непосредствено

но след Априлския пленум, както и сега, партията придаваше голямо значение на широкото използване на достиженията на научно-техническата революция, на засилване концентрацията и специализацията в производството, на правилното прилагане на новите методи на икономическо планиране и стимулиране. През 1959—1960 г. пред нас стоеше въпросът — коя да бъде тази най-перспективна продукция, която да даде облика на завода. През 1960 г. прекомерното разрастване на номенклатурата и повишаване серийността на производството на СТЗ „Васил Коларов“ вече стана причина цялото производство на цеха за постояннотокови електрокарни двигатели да се прехвърли с машини и персонал при нас. Така естествено дойде и решението на управление „Промишленост“ към СГНС — ДИП „Метална индустрия“ да прерастне в завод за постояннотокови машини за електрокарите на завод „В. Коларов“. С изпълнението на тази трудна и отговорна задача се зае целият колектив. Разработен бе с най-големи подробности план-график за изнасяне на етапи и разпращане по места из страната на старата продукция, заедно с нейния машинен

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

парк и приемането на новата — заедно с новите стругове, специализирани машини, изпълнителни станции и пр. Успоредно с това, в кратък срок трябваше да се осигурят инженери и техники, да се преквалифицират работниците и ръководителите на старите участъци и цехове — съобразно с новата технология. Трябваше да решим и друг възлов момент — намаляване на кооперираните детайли, които затормозяваха ритмичното изпълнение на месечните производствени планове. С разработването и построяването със собствени сили на вал-машина, която да огъва в студено състояние корпусите на моторите и този въпрос беше решен успешно — машината, дело на инж. Янчев, в продължение на 8 години решаваше едно от тесните места в производството. Бе построено и ново бояджийско отделение — с два конвейра. Постепенно се бестойността на корпусите се намали, качеството им се подобри многократно, детайлите се подаваха ритмично за механична обработка, а новият начин на производство на пластмасови колектори приближи качеството им до световното равнище.

Още с поемането на новото производство през 1961 г. заводът произведе 11 154 броя двигатели. А през следващата година — 19 095. Колективът редовно изпълнява производствените си планове по всички показатели, търсеха се най-различни форми за разгаряне на социалистическото съревнование — заводът пулсираше и набираше сили за изпълнението на новата производствена програма, която му предстоеше.

Съобщението, че с Указ на Президиума на Народното събрание Заводът за постояннотокови машини в София занапред ще носи името на изтъкнатия партиен деец, бившия член на ЦК на БКП и първи секретар на Софийския градски комитет на Партията Георги Костов, разълнува целия колектив.

Вчера в малкия парк в двора на завода се състоя тържествен митинг по случай откриването на бюст-паметника на Георги Костов. На тържеството дойдоха др. Боян Българанов, член на Политбюро и секретар на ЦК на БКП, др. Владимир Виденов, първи секретар на Софийския градски комитет на БКП, др. Георги Петков, председател на Изпълкома на Столичния градски народен съвет, семейството на Георги Костов и други.

От името на колектива директорът на завода, инж. Тодор Диолгеров, разълнуван каза, че всички работници, инженери и служители се чувствуват горди, задето техният завод ще носи името на Георги Костов. Те ще дадат всичките си сили, цялото си умение, за да изпълнят задачите, поставени от Партията и правителството, за да бъдат достойни за името и живота на своя патрон.

Пламенно слово произнесе др. Боян Българанов. Той призова работниците и инженерите да работят и живеят така, както е работил и живял Георги Костов, отдал цялото си пламенно сърце, всичките си сили в служба на партията и народа.

Вълнуващи минути изживяха всички присъствуващи на тържеството, когато др. Българанов откри бюст-паметника. Бяха положени венци и цветя.

в. „Вечерни новини“, 27 април 1963 г.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

Георги Костов — първи секретар на Софийския градски комитет на БКП, (1958—1961 г.)

Необичайно богата е биографията на патрона на завода — Георги Костов, една истинска биография на пламенен патриот, революционер, интернационалист — член на три комунистически партии.

Роден на 19 септември в Чепеларе, през 1918 г. той вече е член на Българската работническа социал-демократическа партия (т.с.) и член на Окръжния комитет на Българския комунистически младежки съзъв в гр. Пловдив, а на следващата година е избран за негов първи секретар и за делегат на първия конгрес на комунистите от Родопския край. През 1919 г. братята Васил и Георги Костови възстановяват партийната организация в с. Павелско — родното село на техния баща, уволненият заради прогресивните си разбиращия учител Костадин Костов. През 1921 г. ОК на БКМС — Пловдив планира голяма младежка спартакиада по случай Международния младежки ден; със своята кипяща енергия Георги Костов е начало в подготовката — проведена с песни, знамена и възгласи „Да живее международният младежки ден“ манифестация след спартакиадата завършва без инциденти, при строга организация. През 1922 г. Костов е избран за член на Окръжния комитет на партията в Пловдив, член на воения комитет и делегат на Четвъртия конгрес на БКП. „Междувременно“ през тази — същата година той завършва и Юридическият факултет на Софийския университет. Вече „изцяло“ отдален на партийната работа, Георги Костов се отправя по селата около Станимака (Асеновград), за да организира въстанието през 1923 г. . . . докато през нощта на 22 срещу 23 септември, поведен на разстрел, заедно с още 11 души, като по чудо се спасява. С фалшив паспорт на името на брат си Васил и със

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

своя снимка емигрира през Цариград за братската съветска страна.

В Москва – столицата на първата социалистическа държава, Георги Костов е приет за член на Все-съюзната комунистическа партия. Там през 1924 г. завършва и курс по военно дело, доусъвършенствуван в Ленинград.

С фалшив паспорт през Варшава, Берлин и Виена пристига през 1925 г. в Ниш (Югославия), където вече сам провежда курс по минноподдирно дело с воените ръководители на емиграцията. Малко след априлския погром, когато българското задгранично бюро при Коминтерна снема курса към въоръжено въстание, Георги Костов е арестуван и изпратен в нишкия затвор. През 1926 г., след отказа на югославското правителство за политическо убежище на българските емигранти, заминава за Франция.

Установявайки се в Париж, той записва докторат по право в Сорбоната. В същото време става член на Френската комунистическа партия, разгръща огромна дейност, привличайки около себе си българското студентство там, голяма част от което, завърнало се в България, се влива в редиците на БКП.

След частичната амнистия през 1923 г. професионалният революционер се завръща в България . . . , за да оглави отново събрания, стачки, митинги, възстановяване на разгромени през 1923 г. партийни организации, съчетавайки нелегалната с легалната борба на партията в Пловдивски окръг. През този период е член на БКП и на легалната Работническа партия, а през 1931 г. е избран и за народен представител. В един ден на 1933 г. е арестуван на излизане от Народното събрание. Тогава по пътя успява да заблуди придвижаващите го и да избяга, но наскоро след това отново е арестуван. След прочитането на присъдата – 15 години строг тъмничен затвор, Георги Костов заявява пред съда: „Никакво значение няма дали съм

РАЗКАЗА АПРИЛ '56

осъден на 2, или на 15 години, защото нямам намерение да ги излежавам – на всяка цена ще избягам”. И успява да избяга – от съдебната палата, в един ден, в който е отведен там като свидетел. Отново се зареждат събрания, акции, конференции – до момента, когато вече става невъзможно да живее нелегално в България. И през 1935 г. отново емигрира в СССР.

Втората емиграция в страната на Съветите продължава до 1944 г. – време, през което ръководството на Коминтерна решително се противопоставя на желанието му да замине като интербригадист в Испания, времето, през което е сътрудник на Коминтерна, член на Изпълнителния комитет на помощната организация и работи в издателството на българската секция . . . – до онзи септемврийски ден, в който заедно с щаба на маршал Толбухин и целия Трети украински фронт стъпва на родна земя.

От 1944 г. до смъртта си през 1961 г. Георги Костов е неотклонно на своя революционен пост в мирно време, там, където партията го изпрати – инструктор в ЦК на БКП, секретар на градския, секретар на областния комитет на партията в Пловдив, заместник-министър на строежите и комуналното стопанство, завеждащ отдел „Селскостопански” на ЦК на БКП, пълномощен министър на НР България в ГДР, първи секретар на Софийския ГК на БКП.

ОЗ ген. Петко Кацаров

В началото на май 1935 г. от местността „Траката” край Варна тръгнахме по море за СССР петнадесетина души – все нелегални. Вечерта беше тиха – моторницата пореше вълните към североизток, а ние бяхме събрали около Георги Костов, който увлечено разказваше за първата си емиграция, за съ-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

ветските хора. А когато вече бяхме в открито море, запя с пълен глас. Пя до късно. Оставихме дежурни на палубата и налягахме да спим. Събудих се от силен гръм. Бурята връхлиташе вече с цялата си мощ — светкавици, гръмотевици, огромни вълни, такова нещо до този момент не бях виждал. Изглежда ще да е била наистина необичайно силна буря, щом опитният екипаж от турски контрабандисти се молеше на аллаха, докато капитанът им гледаше мрачно. В един момент, когато турците започнаха да се уговорят — бяхме разбрали, че бурята е отклонила лодката на юг, към Малоазийския бряг — Георги Костов приближи капитана, хвана го за раменете и му извика: „Сега аз съм капитан и всеки ще слуша моите заповеди!“.

Вместо в Крим, след деветдевно мъчително пътуване стигнахме в Новорусийск — но стигнахме.

Лъчезар Аврамов — председател на Българската асоциация за туризъм и отдих, секретар по пропаганда и агитация на Софийския ГК на БКП през 1958 г.

Познавам др. Георги Костов още от годините преди Отечествената война — когато работеше в Москва като полitemигрант по линията на Международната организация на политическите емигранти и революционери /МОПР/. Още тогава, в честите му срещи в компанията на баща ми и други български комунисти като Георги Дамянов, Фердинанд Козовски, Иван Винаров, Цвятко Радойнов, той остана запечатан в съзнанието ми като един жизнерадостен, оптимистично настроен, енергичен комунист, известен деятел на нашата партия. А през периода на съвместната ни работа по-късно в мене още повече се затвърди образът на др. Георги Костов като типи-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

чен представител на плеадата революционери-тесняци, болневици. Убеден в правотата на партийното дело, в правотата на марксизма-ленинизма, той беше винаги засмян, бодър, внушаваше увереност при разговорите си с всеки от своите събеседници и което беше много характерно за „тесняците”, беше добър оратор и умееше да общува с хората — и с комунистите, и с безпартийните. За него нямаше приемно време, всеки, който искаше да го види, можеше да влезе — намираше време за всички, намираше какво да посъветва, какво да помогне, да даде необходимите указания.

Характерна черта в неговата работа беше умението да вижда главното, да дърпа основната „халка” при решаването на главните задачи, заедно с това имаше вяра на всеки един от нас — секретари и отговорници по отделни сектори и ни оставяше да работим самостоятелно, без опекунство, което разбира се, не пречеше, когато е необходимо, да бъде взискателен и критичен.

1958 година беше период, когато се осъществяваха началните стъпки на изработената под ръководството на др. Тодор Живков Априлска генерална линия на партията, период, когато страната стъпи вече твърдо на правилен ленински път, преодолявайки всички слабости и недостатъци от култа към личността, чистейки своите редове от хора, които бяха загубили вярата в партията или бяха случайно попаднали в нейните редове. Другарят Костов изигра съществена роля за укрепване редиците на Градската партийна организация, за сплотяване още по-тясно около ЦК, около Априлската линия на партията и насочването и изцяло към основните задачи, които тогава стояха за решаване.

Като първи секретар на Софийския ГК на БКП той отделяше много от времето си за посещения заедно с тогавашния кмет на столицата — Димитър

РАЗКАЗВА АПРИЛ '56

Попов, да ходи в отделните райони, да се среща с партийните активи и на място да решава много от въпросите, които гражданите повдигаха и справедливо искаха те да бъдат решавани.

Нашата партия може да се гордее с такива дейци като другаря Георги Костов.

Александър Манолов — секретар по
стопанските въпроси на Софийския
ГК на БКП /1952—1958 г./

Навсякъде Георги Костов беше известен като един много стегнат човек, който си познаваше работата, един изграден партиен ръководител, с богат опит — и тук, и извън граница, безпределно верен на партията, който държеше стриктно да се изпълняват задачите, поставени от ЦК, да се утвърждават и осъществяват постановките на Априлския пленум. Ориентираше се много бързо в проблемите и действуващите решително. Беше дружелюбен, но строг, високателен, но внимателен; не само не пренебрегваше мненията на хората, но ги подлагаше на обсъждане.

Много държеше за селското стопанство в крайградския район, често ме викаше на отчет да му разказвам какво е положението, какви проблеми възникват, как се решават, къде се появяват трудности, какво да се прави. И действуващете своевременно: след срещите си с мене викаше Веселин Георгиев — заместник-председателят на Градския народен съвет, който отговаряше по въпросите на селското стопанство и така се решаваха проблемите . . . А имаше по това време доста трудности — кооперирането — едва завършило, стопанствата — още неукрепнали . . .

Често ходехме и по предприятия с него. На едно събрание в ДИП „Метална индустрия”, например, си

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

спомням, той изнася доклад по международното положение: загали се, вода тече от него — съблече палто, хвърли пудовера, разкопча ризата и говори два часа увлекателно, а хората го слушаха. И друг път — ще поразгледа 1—2 страници, ще ги прибере в джоба, ще разхлаби връзката и като започне — върви го спират. Беше голям оратор, с ясна, логична мисъл, умееше да се наложи над публиката, привличаше вниманието на всички.

Беше един прекрасен човек ...

инж. Тодор Дюлгеров —
зам. председател на СО „Инвестмаш”,
директор на завод „Г. Костов”, 1962—1969 г.

От началото на 1961 г. в завод „Метална индустрия” започна усвояването на ново производство — двигатели за електрокари. Специализацията на България по линия на СИВ в производство на електрокари налагаше изграждането на такова предприятие. Всички стари производства бяха пренесени в други градове и на основата на „Метална индустрия” бяха създадени 5 нови предприятия.

Старите сгради бяха неподходящи, голяма част от кадрите нямаха никакъв опит за новата професия. Но колективът беше единен, партийната, профсъюзната и комсомолската организация — здрави, което улесни изпълнението на задачата. Производството бе пренесено от завод „Васил Коларов”. В срок от една седмица от там бяха докарани преси, и други машини и бяха монтирани за 24 часа. От „Васил Коларов” преминаха тук 70 — 80 души — работници и някои ръководители. За три-четири месеца в завода се събраха четирима специалисти по производството на електродвигатели.

РАЗКАЗА АПРИЛ '66

Началото беше чисто пренасяне на конструкции, на технология. Но самият факт — явата специализация на старото предприятие, бе мероприятие в духа на революционните промени, извикани от Априлския пленум. Хората преминаха на по-високо в интелектуално отношение производство. Много малко от тях напуснаха. Старите бригадири, начальници на цехове и участъци за няколко месеца само се пренастроиха за новите професии. От сутрин до вечер се провеждаха курсове за квалификация. Едновременно с усвояването на професията работниците се запознаваха и с най-небходимата теория. Дисциплината бе на високо равнище. И, въпреки че нагласата трая до края на годината, още след третия месец дало място производство.

В духа на Априлския пленум бе и вторият факт — едновременно с усвояването на опит в новото производство се захващахме с коренни изменения на конструкцията и технологията на производството на двигатели. Започна работа по смяна на основни детайли. За корпуса на двигателя получавахме: стоманена отливка от Перник с много дефекти, чугунен

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

отливки от десетина леярни, проводниците — от две предприятия, а лаковете — от цялата страна. Корпусът бе кутия, неудобна за обработка, с много шупли. Премахнахме стоманената отливка и направихме цилиндричния двигател, който и досега е запазил формата си. С това бяхме ангажирани инженерите и техниците от технологичния и конструктивния отдел, както и част от работниците на инструменталния цех — Кирил Дойчинов, Димитър Витков и други матричари. Само за 6 месеца направихме със свои сили една машина за огъване на корпусите. С нея успяхме да увеличим производителността при изработването на този детайл 6 — 7 пъти, като бракът се сведе до nulla. От олекотяването на двигателя реализирахме икономия на материали.

Следващите новости бяха в областта на колекторите. С помощта на Рижския електромашиностроителен завод успяхме да направим втората революционна крачка в конструкцията и технологията — колекторите в пластмасов корпус. С това производителността на труда за колектора се увеличи над 12 пъти.

В ония период наша задача бе и професионалната подготовка на специалистите. Част от младите ни технически кадри тогава учеха задочно и станаха основно мислещо звено в завода. Много от тях и днес продължават да работят в комбината. Един от стълбовете на техническата мисъл бе инженер Христо Христов. Голяма е неговата заслуга за провеждане на техническата политика на завода в качеството му на главен конструктор, като основен изпълнител и ръководител. Той има дал не само за патрупването на опит в развитието на постояннотоковите машини в България, но и за повишаване квалификацията на кадрите в завода. Своите цели той винаги преследваше старательно, упорито и резултатно. Около него израснаха много специалисти . . .

56

РАЗКАЗА АПРИЛ '56

Много разчитахме на рационализаторското движение при внедряването на новите методи и технологии. Голяма част от рационализаторите бяха млади хора от отдела за нестандартно оборудване и инструменталния цех.

Важен етап в развитието на завода бе усвояването на производството на генератори за товарни автомобили. Отново с помощта на съветските специалисти, по тяхна документация, успяхме да решим задачата за една година. В цеха за генератори 80 % от работниците бяха жени. Монтажният конвейер премина на двусменна работа при добра организация и солидна технологическа подготовка.

През 1963 г. заводът стана първенец на Министерството на машиностроенето и на град София, като получи знамената в съревнованието. Тогава той прие за патрон Георги Костов. Този период е своеобразен апогей на производствените и политическите успехи на завода. Бяхме внедрили вече поточните производства в няколко направления — бобинажа, монтажа, производството на динами. Колективът бе помощник на ръководството. Другаде хората виждаха в конвейерите една организация, която ги привързва прекалено силно към работното място, считаха дори, че това е противоработнически метод. Колебания имаше и при нас, но благодарение на партийната, профсъюзната и комсомолската организации (60 % от работните места бяха заети от комсомолци), на разяснителната работа, която извърши активът, успяхме.

За техническия прогрес в завода допринесе много и ръководството от районния комитет на БКП — при внедряване на новостите, на смелите начинания. Реконструкцията на двигателите, която направихме, например, криеше много голям риск. Ако не успеехме, през следващите години въобще нямаше да можем да изпълним плана — нито машини, нито хора

57

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

имахме за него. Тогава районният комитет не само ни гласува доверие, но и ни помогна. Имахме подкрепата и на ГК на БКП. А и повелята на времето трябваше да изпълняваме . . .

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

60

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

**Божидар Оксанович — пенсионер,
секретар на партийната група в
ДИП „Метална индустрия”, 1949—1952 г.**

Тя — моята е ясна още от 13-годишна възраст: сирак, завършил първи клас по тогавашному, през 1926 г. ставам работник в металургичния завод в Елисейна. После — в каучуковия, където създадохме партийна организация; но предприехме една акция срещу собственика и той ни уволни. Оттам — в мина „Пирин“, Благоевград . . .

Тук дойдох през 1949 г. като началник ОТК. Предприятието тогава наброяваше не повече от 70 человека — на ул. „Искър“ № 20 — тридесетина и на Военна рампа — 40. Още същата година стана така, че ми възложиха да изпълнявам длъжността на директор — уж временно, пък трая почти година. Няма плановик, инженер, счетоводител — ходиш сам до банката, слагаш парите в джоба и оттам — плащаш на работниците. Така — до идването на Мишо Маринов, един от най-грамотните директори тогава — с трети клас, природно интелигентен, способен, правдив . . . Познавахме се отпреди — беше секционен партиен секретар на Драз махала, та бързо се сработихме. Спомням си веднъж — бяха минали месеци след назначаването му, пътуваме заедно и го питам как успява да се справи с икономическите въпроси, а той: „Виж какво, Божко, в „Трайност“ имаше един икономист — много вечери съм ходил при него да се уча, докато постепенно започнах да разбирам кой пункт от плана влияе на другия и така . . .“ Иначе и той се е

61

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

занимавал с парни инсталации — имаше същата професия като моята — електросварчик.

Та тогава — насконо я бяхме основали, през 1949 г. — поукрепна партийната организация. С неговото идване бях избран и за партиен секретар. И веднага ме изпратиха на двугодишен курс в партиен университет. Уча история на БКП, КПСС, политическа икономия, философия — но без откъсване от производството. Как уча — само аз си знам. Продължавам да работя като началник ОТК, партиен секретар съм, а през свободното време се качвам на шедовете на завода и изваждам учебника, правя записи; или пък — в изкопите — имаше тогава едни четирииметрови изкопи за канализация на работническите жилища . . . В същото време работата си тече, не спира. Имаше един Каменов — бил партиен член; исках му отчислителна бележка — бави се, не дава; заедно с единого — пак такъв, от галванотехниката, се бяха сдушили — притиснахме ги, напуснаха и двамата. Интересни години, години на голяма динамика и — ето в този случай, ако не си отваряш очите . . . Вярно рядко, но имаше и други работници да напускат; с идването на Мишо Маринов за тях партийното ръководство положи началото на такава традиция — ще ги извикваме, ще ги попитаме откровено за причините, ще поговорим за възможностите за отстраняването им, но и твърдо предупредявахме, че повторно връщане в завода няма да допуснем; и не допуснахме.

Шпакловахме една два метра и половина стена, хубаво я боядисахме — половината черна, половината червена. И пишем с тебешир — закъснения, порицания, брак, глоби . . . в сериозна и хумористична форма. Имахме изключителни права да глобяваме; допуснал еди кой си работник брак, партийното бюро гласува с директора и глобяваме него — работника, началника на ОТК — Божко Оксанович, техническия ръководител — Янко Янков, цеховия майстор Боян

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

Василев; и това — като го видят работниците, мобилизираще. Имаше принципност, честност и . . . много организационна работа, която се вършеше от първичната партийна организация. Така беше и с трите републикански заема — след разясняванията на общо събрание, по цеховете имаше хора да записват по цяла заплата, която после трябваше да изплащат.

Ами след 1952 г., когато ни обединиха? От различни предприятия ни дойдоха много комунисти — общо около 40 человека. Разбира се, с Мишо Маринов предварително бяхме провели срещи с директорите на тези предприятия и бяхме взели данни за хората, с които ни предстои да работим. Първата задача на новата, още несформирана партийна организация, бе демонтирането на машините отгам и монтирането им при нас. Изкопи, циментиране, нивелация и в крайна сметка — започване на работа, всичко стана за няколко дни; тогава обединението ни изказа поквала за бързо справяне със задачата. Приемът на хората също мина гладко. И започна нов момент в работата на първичната партийна организация — вече голяма, изискваща още повече усилия за мобилизиране на хората, за организиране на съревнованието между цеховете, между самите работници и от друга страна — за даване на отговор на техните въпроси, за изпълнение на исканията им. Така заводът разполагаше вече със собствен стол; отпусна ни се един камион — за превоз сутрин до работата; плащаха се карти за пътуване с влак, трамвай; през летния сезон се наемаше за почивка една частна къща във Вършец . . . И тези социални въпроси се решаваха съвместно от ППО и административното ръководство — разбира се, на базата на възможностите, които тогава фондът позволяваше.

Изпрашаме се с Божко Оксанович в посока жк „Емил Марков”, бл. 251. Макар и вече извън редовете, разказът му продължава, уж за други неща: за то-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

ва как веднъж заедно с домакина на жп „Поддържане“ пренесли разглобена, опакована и таксувана от укрепената линия „Метакса“ до София, „Манлихера“, с която Богдан Манчев от Локорско отишъл партизанин; за това как пък неведнъж се е налагало да обяснява на външни хора-стоковеди, които са се обръщали към него с „другарю инженер...“, че не е инженер — „тогава нали съм началник ОТК, обикалям със синя престишка, разпределям работата, говоря с майсторите...“; за това как заедно с директора са карали редовно на каруца заключения с катинар сандък с готовата продукция на ДИП „Метална индустрия“ от Военна рампа до ул. „Искър“ № 20; за това как „нередовно“ при сигнал за никаква неудача са изминавали обратния път с два велосипеда... Докато в крайна сметка стигаме до блок 251 и отново — до партийната работа в онези години, която се е изчерпвала с думата „всичко“: „Ами вижте, то малко като шега може да прозвучи, но веднъж питам председателя на профкомитета на ДИП „Оборище“: „Каква е твоята работа?“ А той: „Да пускам радиоредбата“. Засмиваме се и тримата.

Връщайки се към къщи, се отбиваме със съпругата ми на пазарчето в кв. „Иван Вазов“ с намерението да изпием по една кока-кола. И забелязваме, че в съседство с ценоразписа, в който фигурира „кока-кола“ 200 г — 0,25 лв. ултимативно се мъдри и саморъчно изписан единичен надпис: „Кока-кола“ 300 гр — 0,43 лв. Пием си колата и докато се чудим дали Институтът за каучук и пластмаси в Дървеница е проектиран, или на завода-производител 300-граммовата чаша му излиза с 0,05 лв по-скъпо от 200-граммовата, незнайна ръка е превъртяла и включила касетата на това място: „... тогава имахме други права — да затворим магазина, да направим проверка и да се установи истината. Веднъж, беше през 1945 г. излизам от фабрика „Фортуна“ (днешна „Осми март“) и се на-

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

реждам на опашка за сирене — не винаги имаше. По едно време чувам работничка „дига пара“, че била дала 500 лв, а продавачът вика: „Не си дала пари!“. Не се сдържах, питам го: „Григоре, държи ли парите за сиренето отделно? ... Казва: „Отделно ги държа“. „Спри тогава продажбата!“... И се установи, че е дала пари! А сега — какво — надчетат продавача, преместят го в друг магазин — в същия район. Значи, с ръководството на мафия. Ех, да ни дадат права да се борим с шефовете на търговските организации...“

ТРИНАДЕСЕТИЯТ КОНГРЕС НА БКП

открои диалектическата връзка между осъществяването на започналата у нас научно-техническа революция и изграждането на развито социалистическо общество, както и пътищата и средствата за осъществяването на тази връзка: ускоряване темповете на икономическото развитие чрез използване на всички фактори на интензивния растеж — от една страна и от друга — ускоряване темповете на социалното развитие чрез активизиране всестранната и високорезултатна изява на човешкия фактор — две страни, също в диалектическо единство.

В тази връзка, естествено е да възникне въпросът: какъв е отзукът на поставената от трибуната на конгреса задача тук — пред заводската партийна организация на територията на КПДЕ „Георги Костов“ — в посока социално-икономическото развитие на комбината и неговия колектив?

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

инж. Тошко Христов — секретар
на заводския партиен комитет
при КПДЕ „Георги Костов“

През 25-годишната история на завода партийната организация изпита много трудности, премина през редица изпитания, живееше с радостите и несгодите на трудещите се. Спомням си какви усилия бяха необходими през 1973 — 1975 г., за да задоволим настналите потребности от електродвигатели за родното каростроене. Та нали тогава технологите и машините, с които разполагахме, бяха морално и физически отарели и преобладаваше ръчният труд. Работеше се деноночно. Почивните дни бяха рядкост, а натоварването на хората — голямо. Не беше лесно на заводската партийна организация при тези условия да обедини колектива, да създаде необходимата политическа обстановка за активна работа и борба за изпълнение на производствените планове. После започна модернизацията и реконструкцията на завода, с което се постави началото на нов етап в неговото развитие. От тогава заводската партийна организация пое решаването на още по-сложни задачи, нови още по-големи отговорности. Колективът ни трябваше да се подгответи за сериозно настъпление в областта на научно-техническия прогрес. Преди всичко беше необходимо да се постигне активно отношение у трудещите се към внедряването на новостите. Хората гледаха с недоверие на онова, което се правеше и предстоеше да се прави по модернизацията и реконструкцията на завода. Пък и условията, при които те работеха, ставаха все по-тежки. Представете си, по едно и също време се извършваше строителство и се внедряваше нова техника, а производството не спираше. Необходима беше ежедневна политико-разяснителна работа в колектива и тя се пое от комунистите. Необходим беше примерът на комунистите и той присъст-

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

вуваше навсякъде. Много труд и ежедневна грижа костуваше на партийната организация, за да се изживее страхът от новите професии и новото оборудване. Иeto, че заводът се превърна в истинска лаборатория за изпитания в практиката на съвременните постижения на родната научно-техническа мисъл в областта на машиностроенето, разкри широко поле за внедряването на авангардни технологии и високопроизводителна техника. Комунистите бяха сред първите работници, поели експлоатацията на новите производствени мощности, правеха всичко необходимо за укрепване на новосъздаващите се колективи, вдъхновяваха и мобилизираха хората за изпълнение на производствените задачи.

През Осмата петилетка пред заводската партийна организация и колектива стоеше партийната пърка за превръщането на завода в еталон за интензивно развитие на основата на ускореното внедряване на автоматизация и комплексна механизация. Нейното осъществяване предяви още по-големи отговорности, изисквания и критерии в борбата ни за научно-технически прогрес. Неотложно беше ускорено решаване на задачата за по-нататъшното привеждане на образоването и професионалната квалификация в съответствие с потребностите на производството. Без това не бихме могли да направим и крачка в изпълнение на петилетната програма по научно-техническия прогрес. ЗПК и първичните партийни организации започнаха широка делнична работа и борба за повишаване на образоването и квалификацията на работниците. Не останаха настраана от това дело и стопанското ръководство и обществените организации. Спомням си за среците в бригадите и откровения диалог с хората. Колко бурно преминаваха! Трябваше упорито да се убеждава, да се насочва. Постепенно повишаването на образоването и квалификацията стана дело на всички комунисти, на голяма

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

пихме към избора на бригадирите на производствените бригади.

Сега сме в процес на изпълнение на решенията на XIII конгрес на БКП. Комунистите и трудащите се от завода са поели нови задачи и отговорности за постигането на високи темпове на производство в условията на научно-техническата революция. Партийната организация е призована да създаде нов политически, икономически и идеологически климат в колектива, който да гарантира по-нататъшното успешно внедряване в производството и ефективното използваване на авангардни технологии и съвременна техника. Нейните усилия са насочени за претворяване на дело партийния лозунг „Организираност, ред, дисциплина, отговорност“, като важна предпоставка и условие да вървим напред. Води се решителна борба срещу отрицателните явления в живота на колектива, за преодоляването на старите навици и привички, за израстването на трудовите хора като истински стопани на социалистическата собственост. В стремежа ни да разкриваме всички възможности за мобилизиране на творческите сили и енергия на трудащите се се роди идеята да внедрим Кодекс на стопаните на завода, който способствува за все по-успешното решаване на качествено новата задача и функция на колектива да разгръща социалистическото самоуправление.

Заводската партийна организация ежедневно показва своята сплотеност около Априлската генерална линия на партията, висока дееспособност и все по-попростнало умение да ръководи трудовия колектив в условията на научно-техническата революция. В нея непрекъснато навлизат млади хора от комсомолската организация. Сега те са 32 на сто от партийния състав, а комунистите до 40-годишна възраст са 61 на сто. Подмладена е партийната ни организация, пък и образователното ѝ ниво се измени. От комунистите 21 на сто са с висше образование, а тези със средно

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

част от колектива. Така дойде времето, когато можем да кажем, че е решен проблемът с основното образование сред работниците до 40-годишна възраст. Само за последните 3 години 189 работника придобиха средно образование, а редица завършиха ВУЗ.

Заводската партийна организация застана начело в борбата на колектива за срочно внедряване и ефективно използваване на новите производствени мощности и материално-енергийните ресурси, за високо качество на продукцията. В тази борба се изведе нов партиен опит, който сега се ползва не само от нас, но и от редица партийни организации в Коларовски район, столицата и страната. Не случайно от няколко години насам заводът стана базово предприятие за практически занятия на курсисти от АОНСУ и Международната партийна школа. Та нали ние бяхме един от първите, които поехме неотъпкания път на ускореното внедряване на члените наши и световни научно-технически постижения и които се сблъскахме със съвременните проблеми, произтичащи от автоматизацията и комплексната механизация на производството. Тяхното решаване постави изискването за творчество в партийната работа, за прилагането на все по-ефективни подходи, форми, средства и механизми.

Неотменна грижа на заводската партийна организация е изграждането на новата социалистическа личност, нейното политическо, професионално и културно израстване. Заедно с разгръщането на научно-техническия прогрес се утвърждава и социалистическия начин на живот в колектива. Партийните усилия са насочени за разширяване и усъвършенствуване на социалистическата демократия. През 1983 година се постави началото на прилагането на изборното начало при назначаването на началниците на цехове. Преди това създадохме първите бригадни съвети и пристътова

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

образование са 75 на сто. Дръзновението и високата професионална квалификация на средното и младото поколение комунисти се допълва от житейския и трудов опит на възрастните членове на партийната организация. Ето това гарантира нашите успехи. От тук и доверието на колектива към партийната организация непрекъснато расте, тя все повече израства като нов политически ръководител в осъществяване политиката на партията.

ДРЪЗНОВЕНИЕТО

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

В съзнанието ни изплуват архивни снимки от младостта на нашите баби, от младостта на България. Защото дръзновението е младост.

Дръзновението — това са онези младежи, оглавили фабрики и предприятия в края на четиридесет и седма, които създаваха първата народно-републиканска продукция. Това са онези сини униформи от Хайнбоаз, Копринка, Перник — Волуник, Димитровград; количките, лопатите и една песен — „Елате хиляди младежи” . . .

Дръзновението — това е новият темп на времето, въврата в неговото днес, в неговото утре, съзнанието, че „България трябва за година да постигне това, което силиоразвитите страни са постигнали за десетилетия” .

Дръзновението — то стопля в студените заводски халета, прогонва умората, чертае неотклонно посоката — колективизъм, продукция, социализъм. Тогава . . .

Днес над нас отново развиват знамената. Срещаме победели хора с отличия на реверите и се заглеждаме в неотслабващия блъсък на ордените, в неуморните им ръце, които и под масите на Президиума въртят болт или пооправят стърчащата в задния джоб отверка. Имат какво да ни разкажат тези хора. Но не всички умеят. Разказът им е бърз, накъсан, грапав. След минута спират и току кажат: „Така беше”. После на магнетофонната лента остава записано скърцане на канцеларски стол и стъпки — тежки, твърди, уверени. Остана и дъх на метал и машинно масло.

ДРЪЗНОВЕНИЕТО

Димитър Антонов (Чукчето) — носител на „Орден на труда — златен”.

Казвам се Димитър Антонов Лазаров. Работя в завода от 1938 г. още в частното предприятие на Марко Селиктар на ул. „Искър”.

После бях на фронта — помирисах немския куршум . . . И отново се върнах в предприятието — нали съм си шлосер.

Естествено не може да се сравни онова производство с днешното — тогава се работеха дребни работи — тръбна мебел, катинари, играчки, дребни работи, но пак си е нужен майсторък. А бе, то навсякъде си е нужен майсторък.

Член съм на РМС от 1941 г. Ех, млади, бурни, неспокойни години. Тогава ни изглеждаше, че работата, която вършим е дребна, незначителна — разнасяне на позиви, участие в манифестации, разпространяване на марки, агитации за съюз със СССР. Но за тая работа се искаше майсторък, иначе като нищо ще те осакатят в полицията. Добре си гледаха тогава работата полицайите — и по улиците, и в участъка. Ето с такава предварителна закалка от РМС, през 1949 г. станах член на партията.

След 1947 г. ме избраха за секретар на младежката организация. И тежко беше тогава, и хубаво. Ако можете да си представите, какъв младежки, истински ентузиазъм цареше тогава. Реорганизираше се всичко — ново мислене трябваше да се изгради у хората. Изграждахме го — и с лозунги, и с работа, но повече с работа, че от много лозунги файда няма. Няма събота, няма неделя — казва се, идваме и работим. Помагаме в строителството на новите тогава по-

ДРЪЗНОВЕНИЕТО

мещения. И няма приказки, че работиш „не по специалността си” — шлосерите копаехме варници, стругарите зидаха. Колективът тогава беше станал измерение на личността. Така беше.

Работим, работим, после се съберем — песни, стихове, агитки, задружно живеехме — пълнокръвно. Сигурно защото бяхме и млади и напористи, и дето се казва — „морето ни беше до колене”.

Организационна работа? Поставят ти я от районния комитет и никой не те пита кога ще се свърши. Казано и край. И я свършвахме. Може би спореше, защото нямах кабинет с меки столове, телефон. Отиваш при човека и сред бученето на машината му обясняваш всичко. С по-прости думи работехме, нямахме още „проблеми за разрешаване”. Не знам как живеехме и работехме без проблеми. Сигурно без проблемно. А . . . ?

Не че искам да омаловажа сегашната комсомолска работа. Ето и днес, 49 години след работа в КПДЕ „Георги Костов”, мога да кажа, че много се направи за младежта, тя също много дава. Вярно е, че ТНТМ, НТР и други нови понятия все младите ги създадоха и ги усояват. Сега има много инициативи, които събират младите хора. Има една истина — в основата на всяка инициатива стои той — истинският, самоотверженият труд. Трудът за който всички ние сме отговорни. Другото е хабене на време и на боя.

Мен, пък и моите акрани тук (вярно, че малко останахме), нищо не ни е плащало в работата — не е по-голяма от майстора си, я. Или, как беше там — всяка работа си иска майстора, ама истинския, а не само за ведомостта.

Хайде със здраве! А ако ти трябва хубаво стоманено чукче, ела при мен в цеха, ще ти подаря едно. Добра работа върши. Пък и добре ги правя. Нали затова от тридесет години в завода ми казват Митко Чукчето.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

Тошко Христов — секретар на заводския партиен комитет.

В завода постъпих през 1970 г. — като комсомолски секретар. Солидни кадри имаше сред младите хора тук — добре се работеше с тях. Тогава основната ни задача бяха младежките бригади — сформирането и развитието им. Нашата организация бе първата, която внедри Правилника за младежките бригади, с който регламентирахме техните права и задължения. Това беше през 1971 г. После той бе утвърден от Районния комитет на Комсомола и стана задължителен за района. От там, актуализиран, стана валиден за цяла София, а по-късно — за страната.

Пак ние създадохме организация за водене на социалистическо съревнование с младежко участие, при нас се появиха за пръв път младежки стимули — „Най-добър млад работник”, „Най-добър млад специалист”.

През 1971 г. направихме първата в завода изложба на ТНТМ. Взехме второ място в района, а на следващата година — първо. Получихме вимпел на ЦК на ДКМС. Помня как редяхме изложбите — през деня на работа, после си купим нещо, хапнем и продължим — по цяла нощ. А на сутринта — отново на работното си място. Ентузиазъм...

Другата ни грижа бе увеличаването и укрепването на организацията, привличането на несъюзната младеж в нейните редици. От 160 человека достигнахме 350.

По онова време станахме инициатори на още едно начинание. Сключихме интеграционен договор с пионерската дружина на 102 училище „Панайот Волов”. Този договор стана основа на сродни такива в цялата страна.

ДРЪЗНОВЕНИЕТО

Петка Георгиева — секретар на заводския комитет на ДКМС, носител на „Орден на труда — златен”

Верни на традициите са и днес комсомолците от заводската организация, представляващи 18 на сто от целия трудов колектив.

За постигнати високи резултати в XII национален преглед на ТНТМ през 1983 г. организацията бе удостоена с „Орден на труда — златен”. Много са почетните грамоти, купли и флагчета. Значим е младежкият принос за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда и плановото ръководство на икономиката, за повишаване на ефективността и качеството на производството. Всички с ентузиазъм работят по инициативата „Научно-техническият прогрес и членният опит — територия за младежкото дръзновение”.

Младите работници винаги са на най-трудните участъци, където се решават сложни технически задачи по внедряването и експлоатацията на новото високопроизводително оборудване. Сега в комбината функционират седем младежки трудови колектива с 64 участника. Четири от тях са поели шефство над новите технологични линии и участъци. Времето на реконструкция на комбината създава условия за пълна творческа изява на младите хора. Определен е техният принос при решаване на задачите, залегнали в инженерния проект и плана за научно-техническия прорес. За бързото и срочно проектиране и въвеждане на новата високопроизводителна техника в производството съдействува и добрата работа на клуба за ТНТМ — един от водещите в Коларовски район.

Още със започването на реконструкцията и модернизацията приехме програма за създаване на младежки трудови колективи в участъци, където е въведена нова техника. Пък и не само там. Отлични ра-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

ботници са членовете на МТК „Пеньо Пенев“, създаден през 1980 г. — четири момчета, фрезисти и стругари с ръководител Данаил Марков. Колективът им е винаги в челните редици на съревнованието в завода и района. Вписан е в почетната книга на ЦК на ДКМС.

Много добра бригада е и „Георги Чакъров“ на Бойко Иванов. Тя обслужва система за ротационни симетрични детайли. Тук е роботизираният участък за щитове, за който се говори, че е първообраз на ГАПС. Серioзно работят тук. Всички са средни техники и комплексни специалисти — и оператори, и настройчици, и програмисти, което позволява всеки да владее всички работни места. Резултатът е законо мерен — грамоти от Районния и от Градския комитет на ДКМС.

Грамоти, получи и цялата организация за участието си в предконгресното съревнование — това са последните ни отличия.

Когато говорим за успехи, не пропускаме и тези в областта на спорта. Във всички спортни прояви на района участвува масово. Е, не винаги начало в класацията, но винаги имаме една публика, която пристрастно аплодира състезателите ни. В някои спортове сме много добри — първи в района са и футболистите, и лекоатлетките ни. А на прегледа „Здрави, силни, работоспособни“ заехме второ място.

По традиция продължаваме връзката с пионерската дружина при 102 училище. Нашият клуб по-така превеждаме празници на техниката с участието на наши комсомолци. Наши специалисти са ръководители на пионерски кръжици. При нас се извършва приемът на чавдарчетата, пионерите и комсомолците от училището. Участвуващеме в техните уроци, наши първенци са чести техни гости. А и децата идват тук. Включваме

ДРЪЗНОВЕНИЕТО

ги в бригади по хигиенизирането, в събирането на вторични сировини.

Немалък е младежкият принос за развитието на комбината. Но и грижите на ръководството за младите хора са големи. Много силни са позициите ни при разпределението на жилищата — около 50 на сто от тях получават младите семейства. А съвсем скоро ще станем стопани на чудесен младежки комплекс със зали за събрания и за клуба по ТНТМ, за фотоклуба и клуб „Компютър“, читалня, кафе-сладкарница. Но, убедена съм, че бъдем достойни за такъв дар ...

инж. Георги Мечков —
председател на клуба за ТНТМ,
носител на „Орден на труда“ — златен

Нашият клуб е един от първите, създадени в страната. В началото работата му е свързана с разработването на нови фамилии двигатели, което съвпада с основното производство на завода. От 1979 г. започна друг период, в пряка връзка с реконструкцията и модернизацията, с внедряването на високопроизводителна техника, с автоматизирането и механизирането на ръчния труд. Все пак не сме се отказали и от разработването на нови изделия за електрокарната промишленост.

В клуба членуват 97 младежи. Всъщност това е постоянният състав, но при разработването на различни теми се включват и други младежи, чиито имена не влизат в каталожната система. Във всеки момент се работи по някаква тема, има сформиран колектив. На година се правят средно 2—3 разработки, но те са крупни и финансирането им надхвърля 20—30 хиляди лева, а икономическият ефект е стотици хиляди лева.

Особено голям дял в дейността на клуба имат

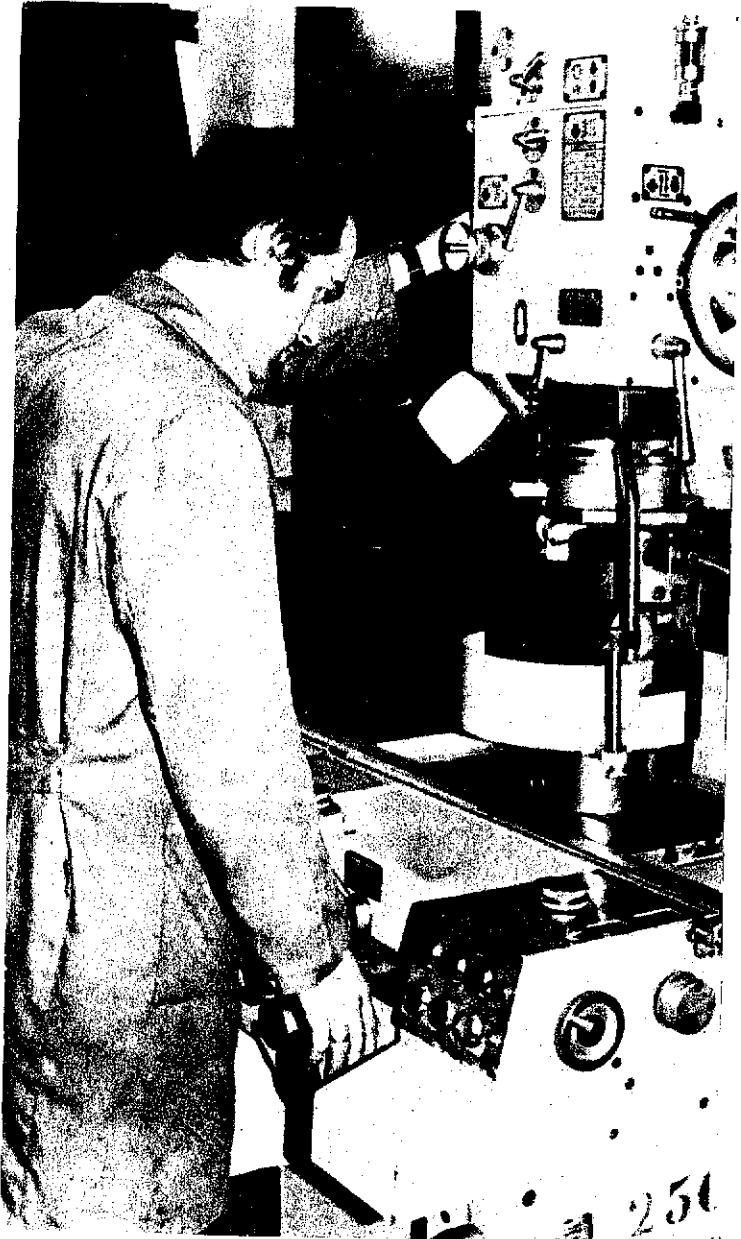
ДРЪЗНОВЕНИЕТО

конструкторите и технолозите от техническата дирекция и особено тези от отдел „Автоматизация на дискретното производство“.

В XIII национален преглед участвувахме с няколко експоната, най-важния от които — Роботкар „МАК—Авангард“. И въпреки, че разработката ни не получи златна значка, тя е внедрена в три комбината в страната, а интерес към нея проявяват и специалисти от СССР, ГДР, ЧССР, ФРГ.

Мисля, че много от работите ни биха могли да бъдат предложени за изобретения. Но да се занимаваш с признаването им, означава да изоставиш пряката си работа. А нашата цел е просто да създаваме разработки, необходими за комбината. Ето, гледах скоро в „Орбита“ чертеж на гъвкаво монтажно производство, разработено в СССР. При нас такова работи от една година и е дело изключително на млади хора.

Дейността на клуба, разбира се, не се изчерпва само с разработването на теми. Всяка година провеждаме конкурс по професии — за най-добър млад бобинор, шлосер, стругар, фрезист, настройчик и др. Освен това имаме и клуб „Компютър“, посещаван от млади хора с различни професии и степен на квалификация. Много ни помагат специалистите от катедра „Автоматизация на дискретното производство“ при ВМЕИ „Ленин“. Миналата година те изнесоха цикъл лекции пред нашите млади работници и специалисти. Съвместно с Института, създаден под ръководството на професор Владимир Гановски, е клуб „Автоматизация“. Плод на близките ни взаимоотношения са съвместните разработки. Те помагат за научната формулировка, ние — с практическото приложение. В момента младежите от Техническа дирекция участват в разработката на теми, свързани с автоматизацията на монтажните процеси, едната от които отново, съвместно с ВМЕИ „Ленин“.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

Основно направление в работата на клуба е научно-техническата подготовка и обмяна на членен опит. В това отношение сме споделяли опита си с клубове от системата на СО „Балканкар“ и с други клубове от страната, с националните ръководства на движението за ТНТМ в ЧССР и ГДР. Наши активисти посетиха завода за автокарно машиностроене в Москва и се запознаха с техническото оборудване и технологичното ниво на производството. Членове на клуба са участвали в различни изяви на движението, с доклади по проблемите на автоматизацията на монтажа, автоматизацията на дискретното производство и др.

Вярвам, че клубът за ТНТМ със своята дейност ще заема все по-отговорно място в бъдещото развитие на комбината.

ЗА ХОРАТА С ЛЮБОВ И ГРИЖА

МАЛКО ХРОНИКА

V. СОЦИАЛНО-БИТОВИ ВЪПРОСИ

1. За летуване и почивка на работниците и служителите през 1962 г. да се ОСИГУРИ СУМА в размер до 4000 лева.

Отг. гл. счетоводител.

2. Да се сключи договор с ДСП „Топливо“ за колективно снабдяване на работниците и служителите с дърва и въглища.

Отг. — касиера.

3. За нуждите на стола да се закупят:

- а/ електрически тиган
- б/ хлеборезачка
- в/ каймомесачка
- г/ зеленчукорезачка

Отг. Н. Анчев, срок 30.IV.1962 г.

4. Да се закупят за здравпункта:

- а/ нови пътешки
- б/ пердета
- в/ да се боядиса с постна и блажна боя.

Отг. Ив. Павлов, Я. Луков, срок 15.VIII.1962 г.

ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ПРОФКОМИТЕТА

1. Да упражнява систематичен контрол в стола при завода като следи за количеството и качеството на храната, а също и за хигиената в стола.

2. Да вземе участие при изготвяне на списъците за снабдяване на работниците и служителите с дърва и въглища.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

3. Да подпомогне чрез агитация за поддържане на реда и чистотата в завода и стола.
4. Да следи за раздаването на храната в стола и да не допуска работници и служители да се хранят когато не им е сминалата. Да контролира управителя и домакина на стола раздаването на храната да става лично.
5. Да поеме шефство за пролетното, лятно и есенно почистване на завода, като вземе участие всеки работник и служител, най-малко с по един трудинен.
6. Да следи за осигуряване на топла вода в умивалните помещения и банята.
7. Да лишава от придобивките на КТД онези работници и служители, които не съдействуват за изпълнението му.

VI. КУЛТУРНО-МАСОВА РАБОТА

1. За набавяне на материали за нагледна агитация и художественото оформление на украсата на завода да се подсигури сумата до 400 лева.
Отг. гл. счетоводител и художника.
2. За закупуване на художествена и обществено-политическа литература да се подсигури сумата до 300 лв.
Отг. гл. счетоводител и библиотекарката.
3. За закупуване на техническа литература да се подсигури сумата до 250 лева.
Отг. гл. счетоводител.
4. За поддържането на градината в завода и за възнаграждение на градинаря да се подсигури сумата до 400 лева.
Отг. гл. счетоводител.

5. За възнаграждение диригента на вокалната група да се подсигури сумата до 300 лева.
Отг. гл. счетоводител и Л. Караджов
6. За провеждане учебно-спортната работа на ДОСО и за награди да се заделят до 200 лева.

ЗА ХОРАТА – С ЛЮБОВ И ГРИЖА

7. За цялостното обзавеждане на техническия кабинет, книгохранилище, салон и други да се подсигурят до 3418 лева.
Отг. гл. счетоводител и В. Траянов
8. За ВТС да се подсигури сумата до 350 лева.
Отг. гл. счетоводител
9. За такса на радиоуребдата за 1962 г. да се предвидят 100 лева.
Отг. гл. счетоводител
10. За съхраняване физкултурното имущество и костюмите на танцовата група и вокалната група да се предвидят 100 лева.
Отг. гл. счетоводител
11. За абонаменти на вестници и списания да се подсигурят до 300 лева.
Отг. гл. счетоводител
12. За закупуване на магнитофонни ролки и площи да се задели сумата до 100 лева.
Отг. гл. счетоводител
13. За поемане на шефство да се подсигури сумата до 500 лева.
Отг. гл. счетоводител
14. За новогодишната елха на децата на работниците в предприятието да се подсигурят до 1200 лева.
Отг. гл. счетоводител

ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ПРОФКОМИТЕТА

1. С нагледна, устна и писмена агитация да разгаря и осигурява благородното социалистическо сървнование.
2. Да подсигури издаването на лозунги и агиттаблица за чествуване на големи национални празници.
3. Да подсигури ежемесечно издаване на заводски „Стършел”.
4. Да подсигури подходяща литературно-музикална програма с участието на вокалната група при тържествени събрания.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

5. Да увеличи броя на читателите на заводската библиотека.
6. Да организира ежемесечно посещение на кино и театри.
7. Да използува най-рационално заводската радиоуребда, която да подработва ежемесечно програма
8. Да определя леце, което да отговаря за опазването на инструментите и дрехите на вокалната група.
9. Да повишава идеино-политическото равище на работниците и служителите, да обогатява техническите им познания, като за целта организира ежемесечни беседи и прожекция на филми.
10. Чрез разяснятелна работа пред работниците да съдействува за опазване на социалистическата собственост, като провежда всяко тримесечие беседи по профгрупи и организира поемане на лични обещания за опазване на машините.

VII. ФИЗКУЛТУРА

1. Да се освобождават сътезателите от представителните отбори на завода за участие в сътезания и тренировки по установената програма на физколектива и спортния календар.

Отг. н-ците на смени и участъци.

2. За поддържане и поправка на инвентара да се подсигури сумата до 200 лева.

Отг. В. Пеев.

3. За закупуване на спортни екипи и пособия да се подсигури сумата до 350 лева.

Отг. В. Пеев.

4. За участие на представителните отбори и първенствата на дружеството да се отпусне сумата до 150 лева.

Отг. В. Пеев.

5. За награди на проявилите се отбори по различните видове спорт да се отпусне сумата до 200 лв.

Отг. В. Пеев.

ЗА ХОРАТА – С ЛЮБОВ И ГРИЖА

6. За строителство и ремонт на спортните игрища да се задели сума до 500 лева.

Отг. В. Пеев.

ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ПРОФКОМИТЕТА

1. Да съдействува за изпълнението на показателите по призива на ГС на БСФС.
2. Да съдействува за внедряването на производствената гимнастика във всички участъци.
3. Да съдействува на физсъвета за масовизиране на физкултурата, като набере над 200 члена.
5. Да следи за безпричинното отсъствие на физкултурниците и сведе до минимум отсъствията им от тренировки и от работа.
6. Да организира бригади за завършване на волейболната площадка и футболното игрище.
7. Да се работи непрекъснато за моралното и политическо възпитание на физкултурниците.

из „Колективен трудов договор“ за 1962 г. — Завод за постояннонокови машини, София ул. „Лилияна Димитрова“ 15

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

... И МАЛКО НАСТОЯЩЕ

То е в „личния живот“ на комбината — преди всичко в спокойствието на работниците в техните социални придобивки, в увереността и високото им самочувствие на неговите творци и стопани. Все хубави думи, но колко работа е била нужна през годините, за да се достигне до всичко това. Работата не само на определени длъжностни лица или служби — работа на целия колектив в името на една идея — да се труди на образцово място, да се живее сплотено и пълноценно, да се повишава културата на бита, да се съедини духовната извисеност с материалните постижения — активната жизнена позиция да стане неотменна част от ежедневието на хората в комбината. А това вече е съпричастност към ясната партийна линия за духовното израстване на личността.

За да се изградят у нея нови добродетели, трябва да се осъзнае вътрешната потребност от висока нравственост, социална активност, повишаване на интелектуалния потенциал. За да бъдат пълноценни стопани на социалистическата собственост, истински строители на съвременното социалистическо общество, работниците трябва да притежават редица други качества освен майсторството на двете ръце — трябва да достигнат майсторство на мисленето — съвременно, политически вярно, истинско мислене на творци и съзидатели.

В КПДЕ „Г. Костов“ е създадена необходимата за това атмосфера — не само икономическа, но и духовна. Преодолени са сковаността, догматизъмът и технократията, открит е широк простор на критичността и новаторството, на техническите търсения и виждания, създадени са възможности за максимално разгръщане на творческите заложби на човека, за неговото всестранно и високопродуктивно самоосъще-

ЗА ХОРАТА — С ЛЮБОВ И ГРИЖА

ствяване. Днес в комбината работникът има пълна възможност да развива своята мисловна, емоционална и волева дейност. Това позволява всяка интересна идея да се превръща в действителна материална сила, способна да раздвижи колективи, да го поведе на щурм за овладяване върховете на науката и техническия прогрес, за всестранно повишаване на ефективността. Тук хората превръщат в дела повика на времето, думите на другаря Тодор Живков: „Сега за плодотворен, за ефективен труд се изискват съвременни знания, умения да се борави със сложната техника и технология, висока организираност и дисциплина, готовност да се поеме отговорност и обоснован риск, способност да се търсят нови идеи и решения, нови методи на работа.“

Ежегодно се удвояват усилията за повишаване образователното равнище на трудещите се — по-високото образование позволява на работника да израства в духовно отношение и да се реализира по-пълноценно в живота си и живота на колектива; то създава условия за съчетаване на духовните, умствените и физическите сили на човека, за творческо прилагане на придобитите знания, съейства за издигането на общественото съзнание, на общественото производство. Днес новите задачи в комбината се решават съвсем естествено от работници, които притежават богати общотеоретически и специални знания.

Сериозни грижи се полагат и за нарастване на производствено-техническата подготовка, за повишаване на квалификацията на хората и умението им да се справят с постоянно усложняващите се производствени задачи. Разгръща се широко рационализаторско и изобретателско движение. Науката се съединява с производството, производството — с живота и със самочувствието на хората в сини комбинезони.

Разширяват се знанията и способностите на работниците, обогатява се тяхната социална психоло-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

гия, нараства интелектуализацията на труда, издига се на по-високо ниво духовният живот, преодоляват се отрицателни последици от грубия професионализъм, трудът придобива по-разнообразен, по-творчески характер – днес той се превръща във вътрешноубеждение за социалната значимост на работника-творец.

Колкото до това – все пак дали в резултат на извършващата се научно-техническа революция няма да открием у младите хора повече рационални компоненти на мисленето за сметка на емоционалното изстрадване на проблемите – и тук отговорът е отрицателен, младежите се вълнуват и от доброто и красивото в изкуството и литературата, спорят за филмови и театрални постановки, гледани заедно, коментират разгорещено футболни двубои, разказват за новосъздадени млади работнически семейства . . .

А и няма как да бъде иначе. Защото в най-големия комбинат за производство на постояннотокови двигатели за електрокари работят достойни представители на столичната работническа класа; работят на

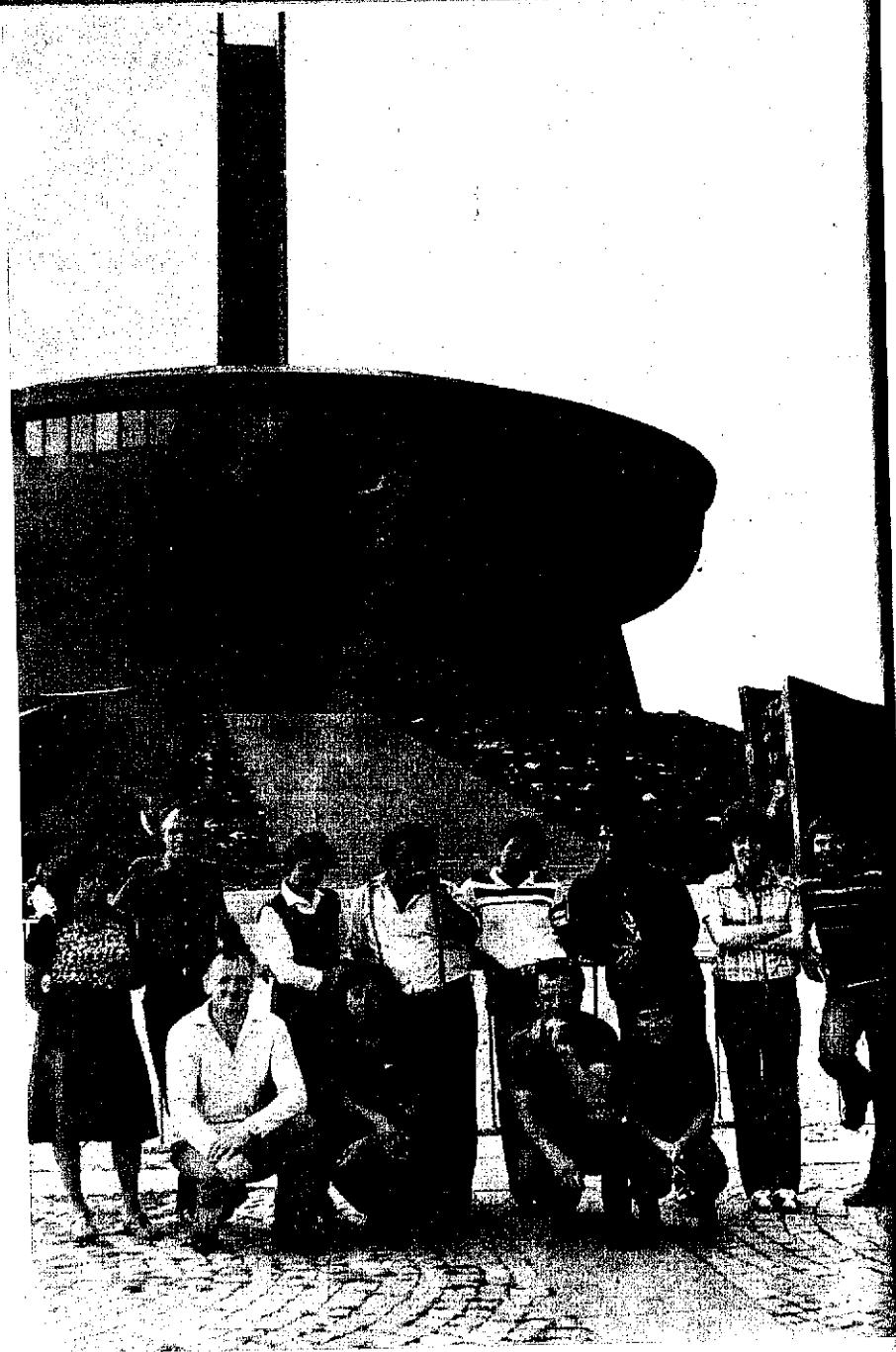

ЗА ХОРАТА – С ЛЮБОВ И ГРИЖА

най-съвременни машини с програмно-цифрово управление, усвояват цели поточни линии на базата на автоматиката и електрониката, творят с високото съмочувствие на трудещи се – стопани на своя завод. Затова и произведената от тях продукция през последните години е с високо качество.

Тук се формират ценни добродетели – трудолюбие, взаимопомощ, колективизъм, дружба; а на тази основа се раждат инициативи като „Ежедневните резултати – на нивото на най-високите постижения“, „Работническата гаранция за качеството“ И не пресеква нейзрепаемото единство на характери и съдиби, неделима част от характера и съдбата на самия комбинат –

„младият
завод на живота
в служба на нас.“

РАЗКАЗВА ДРУЖБАТА
ОТ ВЕКОВЕ ЗА ВЕКОВЕ

98

инж. Христо Христев —
носител на „Орден на труда — златен“

Всеки нов етап в развитието на комбината е свързан с намесата на съветски специалисти. „Първата лястовица“ на нашите контакти бе инж. Цаплин от Куйбишев. Изването му се обуславяше от трудностите, които имахме с изработване арматурата на противогаза. Голяма част от партидите ни се бракувала. Не знаехме кое е годно и кое — не. Планът не се изпълняваше. В такъв момент инж. Цаплин се запозна с производството и поставил условия — за три месеца работниците да бъдат разпуснати, за да се преустрои цехът. Не искаше напразно да се харчат държавни пари — строг бе и към себе си, и към нас.

И така, през лятото на 1963 г. в цеха останахме само техническите лица и започнахме преустройство под ръководството на съветски специалисти. В какво се състоеше то? Поръчахме една пещ за изпечане на боята. От двете страни на транспортна лента, взета от строителството, бяха подредени монтажните операции. Цялата тайна бе в това, че след няколко производствени операции следваше контролна, изпълнявана от работничка. След пускане на производството инж. Цаплин остана още един месец. И всичко тръгна „като по часовник“. Нямаше неясни партиди — годни или негодни, всеки бракуван детайл се отделяше в процеса на производството. Достигнахме висока ефективност. За съжаление, скоро това производство бе изпратено в провинцията.

В този етап на завода бе необходимо ново производство за стабилизиране на икономическите показа-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

тели. И този път помощта дойде от съветските ни колеги. Със съдействието на московския завод АТЕ-1 усвоихме производството на генератори за товарни автомобили. Ползувахме опита на специалисти — получихме всякаква техническа и технологична документация, особено за нестандартно оборудване. В продължение на няколко години повече от 10 наши специалисти посетиха Москва. За усвояване на новото производство при нас идваха съветските инженери Оленин, Лившиц и Пидрин.

По съветска документация в нашия участък „Нестандартно оборудване“ бяха изработени 10 — 15 машини — за постигане на канална изолация, за набиване на клинове, бобинажни и други. Обемът на поръчките беше голям — достигнахме до 150 000 генератора годишно при висока рентабилност — по-висока, отколкото при електрокарните двигатели. И след усвояване на производството контактите ни със специалистите от АТЕ-1 продължиха — приятелски и ползотворни.

Много ценна информация сме получавали и от Научно-изследователския институт за автоприбори (НИИАП) в гр. Москва, където се конструира и внедрява в производството нестандартно оборудване от рода на стартери, генератори и други. Бихме могли да подновим сътрудничеството и с неговите специалисти — например за проектиране на машини за изработка на полюсни бобини.

В Рига бе изпратен нашият главен инженер Иван Бъчваров във връзка с усвояването на колектори от пластмаса. В това отношение водещи в СССР са Латвийската академия на науките и Електромашиностроителният завод (РЕЗ) в Рига. За тази разработка за три месеца при нас бе специалистът Александър Карцев.

Преминаването към производство на пластмасови колектори ни донесе значителен икономически

РАЗКАЗВА ДРУЖБАТА — ОТ ВЕКОВЕ ЗА ВЕКОВЕ

ефект. Намаля рязко бракът. Освободи се част от работната ръка — при старите колектори имаше много стругарска работа, а при пластмасовите тя намаля значително.

Връзките ни с Александър Карцев продължиха и след като той напусна завода и премина на партийна работа. Беше първи секретар на районен комитет на партията в Рига, когато посрещна нашата група, изпратена на посещение в РЕЗ. По-късно се срещнахме в София — той бе ръководител на група екскурзианти. Такива приятелски връзки поддържахме и с Оленин, и с Пидрин.

През 1968 г. ръстът на производството започна да изпреварва възможностите на завода. Почти не давахме резервни двигатели — всичко произведено отиваше за монтаж в електрокарите. Налагаше се реконструкция. В хода на нейната подготовка се срещнахме с представители на различни фирми от много държави. Търсехме възможност за закупуване на лиценз, за техническа помощ. По този повод поканихме Виктор Иванович Шароватов — специалист от НИИАП — Москва. В продължение на един месец той наблюдаваше работата ни и търсеше възможни решения за реконструкция и модернизация. В края на престоя си ни представи много ценни идеи.

Контактите със съветските специалисти са все така необходими за нас. Трудно би било по-нататъшното развитие на комбината без постиженията на съветската наука и техника.

Тази година възстановихме връзките с АТЕ-1. Сключихме договор, който предвижда обмяна на документация, специалисти и работници. Към цеха за нестандартно оборудване там има конструктивен отдел с голям опит. И ако отново използувахме тяхна документация, това ще бъде неоценима помощ в това направление, тъй като нестандартното оборудване е най-сложното звено в нашата работа.

ДОГОВОР

В съответствие с дългосрочната програма за икономическо и научно-техническо сътрудничество между СССР и НРБ и заповедта на министъра на автомобилната промишленост на СССР № 75/30.1.1985 г. прибиваващата делегация на завод АТЕ-1 гр. Москва в гр. София в състав: директора на завода Анатолий Иванович Пидрин и секретаря на партийния комитет на завода Петър Карпович Скияевски подписаха на 27.IV.1985 г. протокол с ръководството на КПДЕ „Г.Костов”, представлявано от главния директор Лалко Бучков и секретаря на ЗПК Тошко Христов. На основата на този протокол и проведените допълнителни разговори в гр. Москва между делегацията на КПДЕ „Г. Костов” в състав: секретаря на ЗПК Тошко Христов и зам. гл. директор по развитието Дило Дилов и ръководството на АТЕ-1 е съставен настоящият договор до 1990 г.

Двете страни още веднъж изразиха единното мнение, че установяването, задълбочаването и разширяването на непосредствените връзки и сътрудничество между двете предприятия представлява взаимен интерес и е в съответствие с конкретните решения на КПСС и БКП, проява за общия стремеж за братско сътрудничество между Куйбишевски район на гр. Москва и Коларовски район на гр. София. Това е и конкретен принос за продължение на дългосрочната програма за икономическо и научно-техническо сътрудничество между СССР и НРБ до 2000 г. Установените близки контакти между двета колектива е израз на вечната и нерушима братска дружба, която свързва нашите партии, страни и народи.

Двустранното сътрудничество ще допринесе за конкретна съвместна работа и продължение на задачите за построяване на материално-техническата база на развитото социалистическо общество, за укреп-

ване на единството и задълбочаване на братското сътрудничество между СССР и НРБ в интерес на мира и социализма.

I. Двете страни решиха да установят сътрудничество между двете предприятия в следните основни направления:

- обмен на научно-техническа информация;
- взаимен обмен на група деца на работници за почивка през лятото при беззалутен обмен;
- съвместно решаване на научно-технически задачи и проблеми;
- обмяна на положителен опит чрез специалисти по беззалутен път.

Сътрудничество в областта на партийната и обществено-политическата работа, която обхваща:

- организиране на съревнование между двета колектива. Приемане на съвместни инициативи;
- популяризиране успехите на първенците на двете предприятия;
- обмен на положителен опит и информация в партийната, профсъюзната и комсомолската работа;

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

— съвместна работа по комунистическото и интернационалното възпитание на трудещите се.

2. Всяка година да се подготвят и съгласуват съвместни планове за изпълнението на договора в дадените направления, което трябва да става последователно една година в гр. Москва и една година в гр. София. През това време трябва да се направи отчет за проведената съвместна работа през изминалия период.

3. Ежегодно партийните комитети на двете предприятия са длъжни да обсъждат отчети за извършената работа по изпълнение на договора и годишния план.

4. Двете страни са длъжни да се стремят да разширят и обогатят формите на съвместна работа и сътрудничество в съответствие със съвременните изисквания.

5. При взаимно съгласие двете страни допускат изменение и допълнение на настоящия договор преди изтичането на неговия срок с цел неговото усъвършенствуване.

6. Партийните комитети и ръководства на двете предприятия се задължават да информират съответните районни партийни комитети и висшестоящите организации за резултатите от преговорите, като им предоставят копия от договорите и годишните съвместни планове.

7. Партийните комитети се задължават да създадат организация за популяризиране на договора и годишния план сред колективите на двете предприятия.

Двете страни изразяват увереност, че при изпълнението на договора ще последват практическите действия за утвърждаване и развитие на братското сътрудничество между колективите на КПДЕ „Г. Костов“ и завод АТЕ-1. Те смятат, че това ще доведе до укрепването на дружбата и братското сътрудничество както между предприятията, така и между

Коларовски район на София и Куйбишевски район на Москва, за претворяване в живота решенията на конгресите на КПСС и БКП и ще послужи за благото на мира и социализма.

Настоящият договор е подписан в гр. Москва на 21.II.1986 г. в 4 еднообразни екземпляра, по 2 на всяка страна.

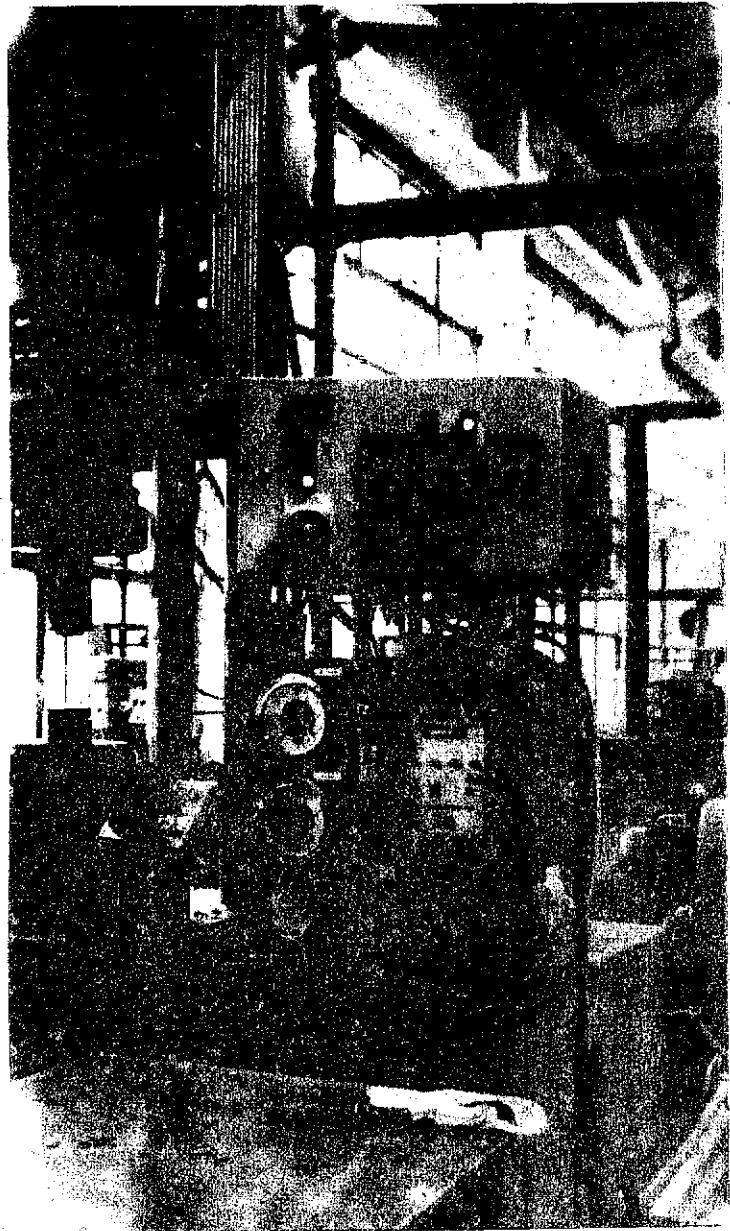
КПДЕ „Г. Костов“

Зам. гл. директор по Директор на завод АТЕ-1:
развитието:

/инж. Дило Дилов/

/А. И. Пидрин/

Секретар на ЗПК: Секретар на парт. комитет:
/инж. Тошко Христов/ /П. К. Синявски/

106

РАЗКАЗА
СПЕЦИАЛИСТЪ

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

108

РАЗКАЗВА СПЕЦИАЛИСТЪТ

инж. Дило Дилов — зам. гл. директор
по развитието на КПДЕ „Г. Костов”,
носител на „Орден на труда — сребърен”

Обичаме и миеем за нашия КПДЕ „Г. Костов”. Основната част от живота ни преминава в него. Връщайки се в историята на завода, ние виждаме един пример на целенасочено развитие, един пример на школа в машиностроенето, а по-късно — в електромашиностроенето. И днес при нас работят редица специалисти, преминали през изпитанията на различни специфични производства. Преди години един уважаван специалист и ръководител каза за нас: „Един колектив, който е произвеждал часовници, може да прави всичко”. Тези думи ние приемаме като оценка и вяра в нашите възможности. Не е тайна, че производството на постояннотокови електроекарни електродвигатели е специфично по своята същност — както в технически, така и в организационен аспект. През 25-годишната история на завода ние натрупахме значителен технологичен и производствен опит, което ни позволява да се равняваме днес с най-добрите фирми по света, производителки на карно оборудване. Днес изделията с марката на завода, вградени в продукцията на СО „Балканкар”, се експлоатират в над 60 страни на света. Редица предприятия в страната търсят нашата обновена продукция за различни нужди в областта на регулируемите задвижвания.

Качествено нов етап в своето развитие заводът постигна през Седмата и Осма петилетки, когато на-

109

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

браният опит от колектива се реализира в няколко определящи направления:

- създаване на нова гама електро карни електродвигатели с оригинални конструктивни решения, позволяващи прилагането на нови прогресивни технологии с висока степен на механизация и автоматизация на технологичните процеси;
- извършване реконструкцията на завода в София и Кнежа на база новата гама електродвигатели и перспективата за развитие;
- развитие на нови производствени направления на база разработки, извършвани от БРВ към завода като: постояннотокова комутационна апаратура за ниско напрежение, стартери за дизелови двигатели, постояннотокови двигатели за общо предназначение, микродвигатели за вентилационни системи на транспортни средства, изделия и възли за градския електротранспорт, изделия в специално изпълнение и др.;
- реконструиране на основни производствени звена и обновяване продукцията на ЗРЧ „Хр. Михайлов“ — гр. Кнежа.;
- подобряване социално-битовата инфраструктура на завода в съответствие със съвременните норми по това направление.

През последните години колективът на завода пое отговорната задача да стане пионер във внедряването на авангардни технологии и съвременно оборудване с висока степен на автоматизация, роботизация, електронизация. Това доведе до интензивно развитие на производството и подобряване качеството.

Днес КПДЕ „Г. Костов“ е едно от членните предприятия на нашата икономика, където на практика се реализират върховите постижения на научно-техническия прогрес. Така на дело се изпълняват разпоредбите на 49-то ПМС/1982 г. за превръщане на завода в еталон за интензивно развитие. Самоинициативата и

РАЗКАЗВА СПЕЦИАЛИСТЪТ

творческите търсения на специалистите имат определяща роля в новите разработки, в перспективата на развитие на завода. А тези изделия в последните години са насочени към по-пълно прилагане големите възможности на микропроцесорната техника и специалната електроника за управление на транспортни средства с автономно захранване. Всичко това ни дава увереност за по-пълно претворяване на решенията на ХIII конгрес на БКП и последните разработки и указания за качествено нов растеж на икономиката в условията на самоуправляващите се предприятия.

За годините на Деветата петилетка ние имаме ясно виддане за нашето развитие — като инженерно-внедрителска и развойна дейност, производствена програма, социално-битова дейност и други. Приоритетно ще развиваме новите направления, чието начало беше поставено през Осмата петилетка, а именно:

- транспортни робокари, в т.ч. електронни модули за управление на робокарни електродвигатели;
- комплексни постояннотокови електроза-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

движвания за нуждите на автоматизация на производствените процеси;

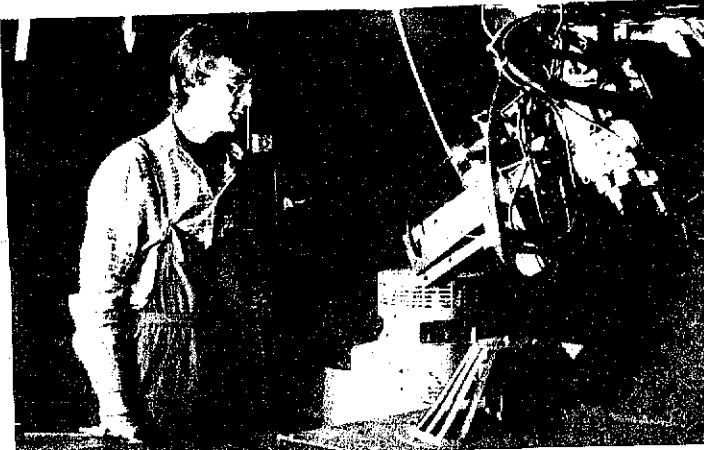
- постояннотокови електродвигатели с намалена енергоемкост;
- постояннотокови двигатели и възли за СД „Градски транспорт“;
- специални изпълнения на постояннотокови двигатели;
- индуктивни системи за карното производство;
- безотпадъчни или малкоотпадъчни технологии на базата на пластични и хидропластични деформации на метали;
- нови изолационни системи за постояннотокови двигатели и апаратура;
- нови производствени технологии за производство на детайли и възли на цветни метали;
- нови изделия за обезпечаване интензивни ръстове на стоките за народно потребление в т.ч. за съществуващото производство;
- по-пълно прилагане на микропроцесорната техника във всички области от дейността на завода.

За нас е ясно, че изискванията на пазара растат непрекъснато и за да поддържаме конкурентноспособност на нашата продукция, трябва непрекъснато да издикаме равнището във всички фази на възпроизводствения процес. Пример за правилен подход в това отношение са електродвигателите, предназначени за електрокари от фамилия „Дружба“. Ние си даваме сметка, че бурното развитие на научно-техническия прогрес води до по-бързо морално о старяване на произвежданата продукция, въпреки периодично то и усъвършенствуване. В тази връзка през Деветата петилетка ние планираме 25–30 % обновяване на продукцията, при това — внедряване на принципно нови изделия в обем от 25 % производствената програма за 1990 год.

РАЗКАЗВА СПЕЦИАЛИСТЪТ

Днес ние повече от всякога оценяваме създадената в нашия завод нова обстановка за реализиране на поставените цели. Гаранция за това са нашите специалисти и работници, приели бъдещето развитие на завода за своя съдба и призвание. Трудно ми е да опиша многото примери на трудов героизъм, неотложното решаване на въпросите на деня и часа, проблеми и радости, които са наше ежедневие. Не може да бъде и друго.

Здраво ешалонизиран в системата на транспортното машиностроение и в други направления на народното стопанство, днес КПДЕ „Георги Костов“ се извиква като съвременно социалистическо предприятие, като член авангард на научно-техническия прогрес.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

РАЗКАЗВАТ
ОРДЕНОНОСЦИТЕ\

РАЗКАЗВАТ ОРДЕНОНОСЦИТЕ

116

АВТОБИОГРАФИЯ

Радко Мареков —
носител на орден „Трудова слава — трета степен”

— С някои неща и досега не мога да сникна в пустия му модерен живот. Ето с това — с пинето на тия пусти кафета, с белите връзкосани ризи по яки вратове и с алчността към парата. И момиче с цигара като видя, като че ли някой в око ми бърка. Може да съм старомоден или изоставаш, или слабоучен, но това си е чистата истина . . .

Така казва Радко Мареков, премества чашката с кафето към край на масичката, затваря ципа на домашно плетения пуловер и от джоба на комбинезона изважда няколко ситно изписани листа от тетрадка.

— Виж сега, другарче — тук съм написал всичко по въпросите, дето вчера ми ги зададе. Отгоре, без да ща, написах — „Автобиография“! Ама не е грешно като погледнеш, всичките тия неща са си ми биография, с една дума. Ти прочети, виж там, което става . . . да върви, което не . . . задрасквай. К'вото съм написал нескладно, ти малко му удари едно лустро, нали това ти е пък на теб занаята. Само не се обиждай, аз ще тръгвам в цеха.

Майсторът става, ръкува се с мен и излиза. В стаята са останали дъх на машинно масло и стружка, изписаните листа и чашката с недокоснатото кафе . . .

Казвам се Радко Луков Мареков (издънка съм на стар и известен панагюрски род. И сега ме обръват по телефона с един професор, дето и двете му

117

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

имена са кто моите). Да, ама съм се намерил през 1933 година в София. Някъде из калищата на Драз махала се гърбеше къщата на майка ми и баща ми, в която живеехме и ние — децата. За детството си какво да пиша? Сиромашия, син на работник, бой с камъни, полицейски блокади, бомбардировки. Народната победа. Детство...

Петдесета година баща ми се помина и пак лошо. Нямаше кой друг и аз тръгнах да работя. Започнах като шлосер в завод „Ворошилов“. След две години се преместих в завод „Георги Костов“. Оттук заминах в казармата, тук се върнах след нея. Само че нищо общо няма тоя комбинат с някогашните работилници на завода. Тогава какво: малко работници, слаба квалификация, а продукцията... направо ми идва да се смея като се сетя сега: поправки на детски играчки, табли за кревата, катинари. А днес: КПДЕ „Георги Костов“!

От ден на ден разбирах, че трябва да се учи човек, и то сериозно. Че то за смях ще станеш — една най-проста схема да не мож прочете, нулата от фразата да не можеш да различиш. Срамота! Завърших професионално-техническо училище и никак си самочувствието ми се оправи. После се и ожених, роди ни се дъщеричка.

Все съм си мислел през всичките тия години, та и досега, че човешкото щастие е нещо като стайното цвете. Така съм си мислел. Всичко трябва да му е с мярка, преполееш ли го, прегрееш ли го, и то зали нее, та отиде и се не видя. Не че съм ангел небесен или портретна личност, но все съм қарал по мярката и ми е било добре и на мен, и на семейството.

Шейсета година станах член на БКП. Млад бях още, побоявах се, поради младост или гордост да не сгреша нещо, да не обидя някой. И майка ми все това ми е говорила: „Живей си с хората, не се смразвай с човечите!“ И пак работа и работа... та и досега.

РАЗКАЗВАТ ОРДЕНОНОСЦИТЕ

Бригадир съм на бригада в цеха за нестандартно оборудване към обособено производство за индустритална екипировка. С мен работят още седем человека. Ако кажа, че всичко в бригадата ни е наред, ще заприличам на арменски поп. Проблеми има, защото всички сме живи хора. Взаимно си помагаме и се опитваме по-бързо да влезем в новата бригадна организация на труда. На младите съм нещо като настойник, или по-точно казано — наставник. Не знам дали ме обичат хората, но ако няма обич, то поне има взаимна търпимост и разбирателство. То какво друго трябва на работата, за да върви. Обичта нека я оставим за пред гражданското...

Заплатата ми е добра и ми стига — най-важното. Получавам и премии. Имам удобно жилище, карам от време и колата, но не съм собственик-маниак, който и за две крачки да гори бензин.

Има и доста радостни мигове в живота ми: носител съм на „Орден на труда — сребърен“, и на златна значка на Министерството на машиностроенето.

Радост дълго носих в душата си от посещението в СССР, което също ми бе дошло като награда.

Радост ме обзема и тогава, когато разбера, че усилията от моя труд не са отишли напразно, а са облекчили друг производствен процес или са донесли печалба за комбината. Това не могат да го усетят някои люде. Искат по-високи заплати, а не произвеждат продукция, достойна да донесе по-висока печалба на завода, в който работим. Ами добре, като това, дето го произвеждаме, не носи печалба, директорът и Мистър Сенко да е, пак не може да намери пари за увеличение на заплатите.

От време на време някои младоци ще ме запитат: „Добре бе, майсторе, що бачкаш толкова, след като „сухото“ много-много не те интересува?“

Все едно им отговарям: Щото тридесет години влизам през тоя портал и всичко това гледам като

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

свое. Пък и удоволствие изпитвам от работата. Трудно ми е просто така, като стане краят на смината, да окача всичко на пирона и да си тръгна да претакам зелето, а недовършената работа да си чака. Не зная, но като че ли успях през тия години да се опазя от някои лоши мислени, това де — на мен да ми е добре, а другите — кучета ги яли. Страшно ми е чоглаво, като видя и мои акрани, и по-млади да гледат само за своята си облага, за своята си кола, къща, за своята си маса в кръчмата. А друго нищо не ги интересува. Човекът-работник трябва да мисли като държавник. Иначе файда няма. Ексик и пари, и софри, и всичко ти . . . Така съм се стремил и дъщеря си да възпитавам, дай боже и внuci да гледам и на тях това ще им казвам.

Друго какво да кажа. Всичко друго си ми е като при всички. Тупам чергите в неделя, ходя на пазар, пия по една ракия с приятели. Недоволствам понякога от лошите филми по телевизията, обичам да има добри хора. Ненавиждам насилищите и мошенищите. Слава богу, засега съм здрав и нямам никакво намерение да напускам завода — живот и здраве да е! С привет: Радко Луков Мареков — шлосер!"

Прочетох тия страници, нито съм допълвал, нито съм задраскал. Защото всичко в тия редове си беше написано искрено, „складно” и човешки. Не можах само да разбера онова за белите ризи на яките вратове, но не тръгнах да търся майстора по цеховете. Той имаше по-важна работа.

После махнах с ръка и изпих вече изстиналото кафе.

РАЗКАЗВАТ ОРДЕНОНОСЦИТЕ.

ПОСОКА — БЪДЕЩЕТО

Бойко Иванов — носител на „Орден на труда — златен”

Преди срещата с Бойко Иванов, бригадира на МТК „Георги Чакъров”, вече бяхме чули суперлативи за него — носителя на „Орден на труда — златен”, отличника на Министерството на машиностроенето, един от тримата „заслужили работници” на комбината: умно момче, със замах, с умение да организира хората и работата си, силна и ярка личност, естествен център и на трудов колектив, и на весела компания. След техникума „С.М. Киров” започва работа в завода през 1977 г. — първоначално като електротехник. После завършва курс за програмисти и поема новите си задължения на адрес внедрената през 1982 г. роботизирана система за щитове за ел. двигатели.

Тук е най-сложната техника в комбината. Обслужват я петимата от МТК „Георги Чакъров” със средна възраст 25 години. Началото не е лесно — има много „недоопечени” неща, както казва Бойко. Техническите трудности пораждат и организационни, действуват „безсънно” на младия бригадир. Но и го научават да не ги заобикаля, а да ги решава. Липсата на опит се компенсира от упоритостта, от любовта към техниката, от трудолюбието, от нарастващото умение да се отдели най-важното и конкретното в безкрайния низ от проблеми за решаване. А след това в Пловдив специалистите от цяла България с интерес изслушват доклада му, в който той излага практическия опит на пионерите — едно е машината да отиде на панаир, друго — да влезе в халето и да започне да произвежда.

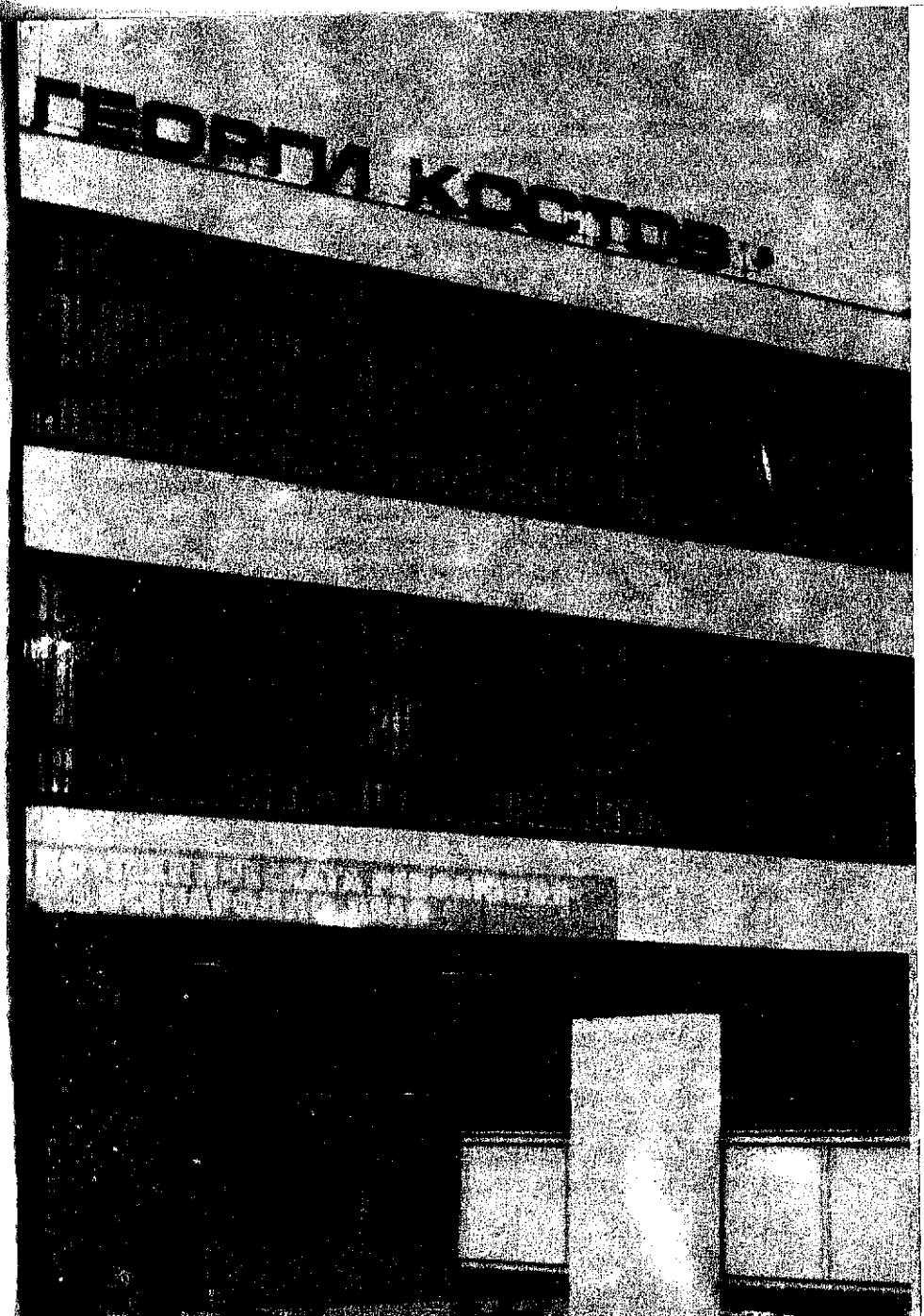
Трисменният режим на работа изненадва много хора. Но, когато се чувствуваш стопанин на своя завод, не можеш да позволиш високопроизводителна

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

техника да се експлоатира само по светло. Трудно е наистина пет человека да работят на три смени — налага се и сам да обслужващ системата. Затова тук няма строго профилирани професии и работни места. Всичко — от хамалуването до електронниката — е задължение на всеки. Такава организация изключва възможността някой да „лечи на гърба на другите“. Пък и отношенията в колектива, сплотеността и чувството за отговорност, авторитетът на ръководителя не биха допуснали един да работи, друг да гледа.

За авторитета на ръководителя Бойко има строги възгледи. На първо място ръководителят, твърди той, трябва да бъде добър специалист, по-добър от останалите членове на колектива, с повече знания, с професионални умения. В противен случай само организационните качества, които притежава, няма да му свършат работа. И още нещо — спрямо всеки един от колектива той трябва да има индивидуален подход, да познава неговите възможности и интереси, характера му; да гледа на всеки като на личност — различно оцветена, търсеща и предлагаша при обаждане нещо индивидуално. Точно такъв тип ръководител, макар и само на малкия младежки колектив, е Бойко — така мисли секретарката на заводския комитет на ДКМС Пенка Георгиева: „Общителен, той предразполага хората, с които работи; кара ги едновременно да го чувствуват равен, но и да го уважават, и да го слушат. Защото умеет да организира работата, знае от кого какво да иска и как да го иска. И при заплащането, въпреки че няма уравновиловка, никой не се сърди — работата е общая, но всеки си знае колко е изкарал, какъв е личният му принос.“

И, както става обикновено, такива личности не остават затворени само в рамките на професионалните си задължения. Обществените задължения на 28-годишния комунист са твърде много: член на районното ръководство на БПС, на заводските ръковод-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

ства на партията, комсомола и профсъюзите, на стопанския съвет. И не запълването на свободното време до крайност му тежи: „Тежи ми липсата на достатъчно житейски опит, дължащо се на младостта ми. Не всичко ми е ясно, за да участвувам винаги с компетентно мнение в тия ръководни органи”. (На това, разбира се, има и контрадоводи — всички познаваме хора пред пенсия, които никога не са притежавали компетентно мнение по никакви въпроси). Но когато си достатъчно взискателен и строг към себе си, когато твой принцип е нравственият максимализъм, винаги ще намериш повод за недоволство — това недоволство, което ти действува „безънно”, недоволството — вечният атрибут на хода напред.

За хора като него народът има един израз — „дялан камък” — където и да го сложиш, все си е на мястото: и край сложните машини, и в заседателната зала, и на представителни научни и политически форуми (Бойко е един от делегатите на Московския международен младежки фестивал), и на срещи за обмяна на опит... И като глава на все още малкото обичленно семейство. Интересни са неговите размисли, погледът му към бъдещето на завода, когато мръсният работнически комбинезон няма да се смята за белег на трудолюбие, когато новата техника ще изисква нова степен на квалификация, нова организация на труда.

Портрета на орденоносца допълни и партийният секретар Ташко Христов. Неговите другари още веднъж взеха посоката „бъдеще”. „Бойко е работно момче, което обича професията си, вживява се в нея, намира време да се самообразова, да навлиза все по-дълбоко в тайните на новата техника. Не само като работник, а и като общественик той има лична отговорност за всичко, което прави. Не е конфликтна личност, но когато трябва да се реши някакъв въпрос, умее да настоява и да действува. Такъв човек ни е

РАЗКАЗВАТ ОРДЕНОНОСЦИТЕ

необходим в завода. И е добре, че има намерение да продължи образоването си — ще караме 5 — 6 години без него, но като висшият ще ни е още по-нужен. Минава ми мисълта, че ако от нашия колектив някога се изльчи герой на социалистическия труд, Бойко има всички данни той да бъде . . .”

МЪЖКИ ХАРАКТЕР

Радка Кръстева — носител на „Орден на труда — сребърен”

Радка Кръстева е нисичка, руса, забързана. И малко сърдита. Не е сърдита на света, както сега това е модерно да се казва. А е сърдита на пищещите тези редове. И е права да ни се сърди, защото закъсняваме за уговорената среща. Е, закъсняваме не по наша вина — вината е в задълженията, в разстоянието, в нередовния транспорт. Но когато някъде нещо не си направил, виновни винаги ще се намерят. Пък и денят е празначен — неработен, Радка Кръстева е дошла в завода само, за да се срещне с нас. Нищо, тя ни проща, сядаме на една маса, виновно надим моливи, бележници, включваме касетофончето . . . и сме готови за работа. Но тя ни прави мълчаливи знаци с очи и сочи записващата машинка на масата. Изключваме я.

„А, не, с такива уреди не мога да говоря — изчервява се тя, не мога и това е. Нещо ме спира отвътре и мълквам, онемявам. Имаше един период, дето много журналисти се извървяха пред очите ми, ама аз не можах да свикна на тая ваша техника. Иначе на техника съм свикнала, „наспорил господ” техника в моя живот на работничка. Но тази не я приемам. Чувам си после гласа от кутийката, а той един такъв — метален, чужд, кънти ми и ме плаши. Чужда работа”.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

Започваме тогава по класическия метод — с моливите. После и него изоставяме, защото Радка говори бързо, интересно и разказът ѝ се превръща в диалог със слушателите — слушателите сме ние . . .

И когато след час тя става от стола и вече съвсем не сърдита, ни подаде ръка за довиждане, ние с ужас видяхме, че почти нищо не сме записали — останахме пред празните бележници. И с онова усещане за мъжки характер.

И така Радка Кръстева е нисичка, руса, със забързани пръсти и живи очи. Не я питаме за рожденията ѝ дата, но пък вече знаем, че на 18 години започва да работи в производството на СТЗ „Васил Коларов” — годината е 1960-та. Една година по-късно заедно с целия „бобинажен цех”, се премества на работа в КПДЕ „Георги Костов” и оттогава е все тук — вече 25 години. Много е видяла и преживяла за тези години в завода, много и най-различна продукция е излязла изпод забързаните ѝ пръсти. Обичала си е работата и хората, които са й били ръководители, са забелязали това. Насърчавали са я, учели са я. А тя е възприемала иeto, че се заредили успехите, не закъсняло и признанието. Оказалось се, че една млада жена може да бъде полезна и своя бобинажен цех — полезна не само на себе си и за децата си, но и за едно производство, което е прехвърлило границите на родината.

Тук — в комбината, през 1968 година я приемат за член на БКП, тогава тя става и отличник на Министерството на машиностроенето. 1969 година ѝ донася нова златна значка и паспорта на победител в социалистическото съревнование. Началото като че ли е леко и без трудности, но само тя знае колко труд и усилия ѝ струва това. През 1971 г. е избрана за делегат на Десетия конгрес на партията. През 1973 г. — на Националната партийна конференция; през 1975 г. е на Единадесетия конгрес. През тези години е и град-

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

ски съветник в квартал „Надежда“ и член на Пленума на Софийския ГК на БКП — до 1977 г.

Едно подир друго идват и децата, увеличават се и служебните задължения в комбината. Завършва ПУЦ — повищава квалификацията си, започва да обучава нови работници.

Не всичко в живота на Радка Кръстева е розово и щастливо, но тя не се поддава на трудностите, преодолява ги и такава бойка и напориста, продължава да търси и отвоюва своята жизнена позиция. А тя е една — на трудов човек, свързан кръвно с колектива, обичащ работата си, отстояващ простата житейска истина — че „камъкът си тежи на мястото“.

Избират я за ръководител в специалното производство и така, както на нея като на млада работничка са й помогали — сега тя започва да се грижи за своите колежки. Тя знае, че всеки ръководител твърдо трябва да е на своя пост, да не отстъпва пред никакви трудности. И в същото време — че в съвременното производство няма мъже и жени, има работливи и мързеливи, има кадърни и неизпълнителни. А досега тя е успявала във всичко, с което се е заемала.

Ето на, догодина големият син ще се дипломира като офицер на БНА. Малкият расте. И на двамата се е опитала да внуши малко, но верни и изживянни истини — да са честни, работливи и непримирими към трудностите, да имат мъжки характери. Всичко друго се постига с труд и постоянство, с отношение, кое то се изгражда само сред хората, с които работиш, за които милееш, за които те боли — без това и най-добрата формулировка ще се превърне в един незачитан от никого лозунг.

Иначе Радка Кръстева е нисичка, руса, забързана. А на гърдите ѝ блести „Орден на труда — сребрен“, новичък — от тази година.

ВРЕМЕ ЗА НОВАТОРСТВО, ЗА ВИСОКИ ПОСТИЖЕНИЯ

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

130

ВРЕМЕ ЗА НОВАТОРСТВО

— Това, към което съм се стремил непрекъснато през последните няколко години, е да не правим от бука вретено — каза директорът на софийския комбинат „Георги Костов“ инж. Лалко Бучков. — Това означава да усъвършенствуваме непрекъснато нашето производство, така че почти да няма технологичен отпадък. Общо взето — успяхме . . .

Какво всъщност бе направено през последните години на Осмата петилетка от трудовия колектив на това голямо столично предприятие, което го изведе в челните места на столичната икономика.

Началото бе поставено преди петнадесетина години. През Шестата и Седмата петилетка електрокарното производство в нашата страна започна своето бързо възходящо развитие. Естествено бе това развитие да бъде съпровождано и с бързото изграждане на комбината за производство на електродвигатели, без които не би могъл да тръгне нито един електрокар. И заводът (тогава с това име) уверено тръгна напред. Краят на Осмата петилетка вече бележи върха на това развитие.

Първо — за да бъде постигнат истински прелом в работата на колектива, трябаше да бъде построена нова производствена сграда. Старата техника се оказа недостатъчно ефективна за новото време, а новата не можеше да „влезе“ в неугледните работни помещения, където дори въздухът беше кът . . . Новата производствена сграда прави впечатление със своята просторност и функционалност, пригодена за най-modерната техника, с която сега разполага комбинатът.

131

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

Второ — трябващо да се промени мисленето на хората. В продължение на много години колективът успя да постигне немалко за подобряване на качеството на електрическите двигатели. Когато говорим за добрия прием на нашите електроокари на международния пазар, винаги трябва да имаме и предвид, че тази добра оценка се дължи в немалка степен и на добрите двигатели. Със старите методи на работа това обаче нямаше да е достатъчно. И затова първата грижа на партийното и стопанското ръководство бе да направи всичко възможно, за да убеди хората в големата истина — успехът в бъдеще време ще бъде гарантиран само, ако новата електронна техника влезе в действие и ако има кой да я управлява вещо и компетентно.

— Това бяха двете главни предпоставки — казва инж. Бучков — и двете вече ги имаме. И нямаше да бъде справедливо, ако сега потърсехме другаде причините за един евентуален неуспех. Когато всичко е налице, когато желание и възможности представляват еквивалент, тогава всичко е по-лесно и по-просто.

С навлизането на автоматизацията генерално бяха решени основните проблеми на комбината.

Обществената производителност на труда нарасна близо два пъти.

Чувствително се подобри качеството на двигателите.

Промени се структурата на труда — сега комбинатът работи с 200 человека по-малко, без това да се отразява на производството.

Степента на ръчния труд достигна почти до nulla — само до преди 3 години над 600 души са били заети с тежък и непривлекателен труд. Сега те са по-малко от 50.

В същото време пълната автоматизация, тръгната също така от nulla, достигна 20 на сто. Над 75 на сто от останалите производствени процеси са обнове-

ВРЕМЕ ЗА НОВАТОРСТВО

ни с комплексна механизация, с машини с цифрово-програмно управление и поточни производствени линии.

И така: днес комбинатът за постояннотокови двигатели и електрооборудване „Георги Костов“ е едно напълно модерно и съвременно предприятие, разполагащо с толкова много модерна техника, че би могло да реши каквото и да е поставена задача.

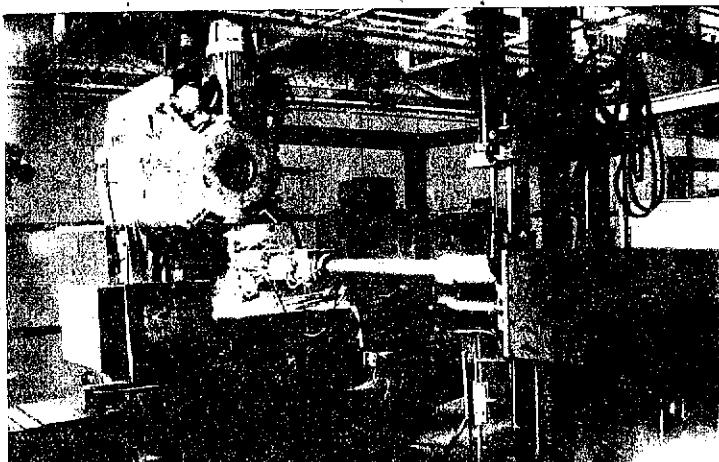
Деветата петилетка вече влезе в правата си. А това означава нови отговорности, изпълнение на нови по-трудни задачи, означава още и още работа за усъвършенствуване на производството и достигане на най-високите световни постижения.

Кой дава

„ТОЧНО ВРЕМЕ“

на колектива на комбината в неговата производствена дейност?

— Преди всичко — нашата модерна лаборатория — казва инж. Л. Бучков. — Всеки нов модел електродвигател се подлага на такова сериозно изпитание, че и най-малкият дефект просто „блъсва“

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

нищо не може да остане скрито от зорките очи на електрониката. Освен това ние следим и световните постижения. Може би малцина знаят, че нашият комбинат е един от най-големите производители на такива двигатели в световен мащаб. Следователно името ни е известно сред нашите колеги от други страни и както ние се интересувахме от техните постижения, така и те проявяват интерес и внимание към нашите двигатели. Изобщо нямаме кой знае какви проблеми с информационното осигуряване на производството. Тъкмо това, че сме много добре информирани ни дава основание още през тази и следващата година да продължим въвеждането на авангардни технологии. Става дума за внедряване на хидропластика при обработката на корпусите на двигателите. Това е една съвсем съвременна и високоефективна технология. При нея почти отпадат загубите на материал. Ще продължим по-нататъшната автоматизация и на монтажа, което е и крайната цел на комплексната автоматизация. Това означава, че и онези 75 на сто, които не са напълно автоматизирани, ще бъдат електронизирани. По този начин целият производствен процес ще бъде напълно автоматизиран, а това ще издигне на качествено ново стъпало производството, ще се подобри качеството му, ще се създават условия за пренастройване на производството.

И както трябва да се очаква в един разговор с директор на предприятие, и то от такъв ранг, естествен идва и въпросът за

ПРОБЛЕМИТЕ,

които са всекидневен спътник в работата.

Комбинатът е коопериран с над 30 предприятия в страната. И като че ли логично идва и заключението, че един от най-важните проблеми си остават кооперираните доставки. Колкото и невероятно (но и приятно) да е, инж. Бучков отхвърли този проблем.

— Няма такъв, казва той. Имаше преди години,

ВРЕМЕ ЗА НОВАТОРСТВО

но постепенно нещата улегнаха, отношенията станаха по-делови и бих казал — приятелски. Сега ние не изпитваме затруднения с доставянето на кооперираните изделия. Разбира се, случва се да се забавят с ден-два или пет, но това, повярвайте ми, не е фатално. И там работят хора, и те имат понякога трудности. Проблемите са други . . .

Проблемите в комбината опират до . . . подготовката на кадрите. Сега колективът е, общо взето, добре подгответен, разполага с опитни специалисти. И въпреки това инж. Бучков като че ли има основание бъде неспокоен. Тази пълна автоматизация, за която той говори, изисква отлично подгответи хора. И ако не бъдат взети бързи мерки, ако този въпрос бъде изпуснат от вниманието на ръководството след година — две трудностите сами ще се появят. Макар че сега видимо ги няма. Директорът инженер Лалко Бучков твърди, че сама за себе си новата и модерна техника няма да има толкова висока стойност, ако в завода или в комбината не бъде извършена сериозна подгответелна работа. Той употреби думата „наладка“. Потърсихме българския й смисъл и го намерихме само в „пригаждане“. Да, новата техника, която непрекъснато идва в комбината, трябва да се приготди към условията за работа. А това е свързано не само с подготовката на кадри, а и със създаването на нова организация и труда на проектантите, укрепване на цеха за нестандартно оборудване, в създаване на собствени разработки, които да притежават висока технико-икономическа стойност. Ето това са главните фактори, които ще осигурят „зелена светлина“ и автоматизация, ако я погледнем в бъдеще време.

Зашто да се говори само за настояще, означава да се узакони застоят, положение, което изглежда никак не се нрави на трудовия колектив в комбинат „Георги Костов“.

в. „Вечерни новини“, 2 април 1986 г.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

РАЗКАЗВА БЪДЕЩЕТО

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

138

РАЗКАЗВА БЪДЕЩЕТО

инж. Лалко Бучков — директор
на КПДЕ „Георги Костов“

Няколкото ни срещи с директора на КПДЕ „Георги Костов“ бяха все „на бегом“. Самият той — млад, забързан, отговарящ на много въпроси и за много въпроси, си записващ часове, за да ни приеме в кабинета си, но или се виждахме по коридорите на административната сграда, или го срещахме из цеховете или двора на предприятието, обграден с работници или свои колеги инженери, или . . . С две думи, едва последният път, някъде в началото на жаркия септември, успяхме „почти делово“ да изсърбаме „директорското кафе“ в една скъсена обедна почивка за директора, когато той се шегуваше, че на тях — директорите не се полагало да надебеляват, това говорело за „успокоения“ темп на работа в „повереното им предприятие“. И така, в този наш разговор ние предварително бяхме решили да го питаме едва ли не за всичко в комбината, но деловитата обстановка като че ли наложи сама да изменим темата и изведнък всички, които бяхме на онази дълга директорска маса, да започнем да говорим единствено за бъдещето.

За бъдещето, както го вижда един млад ръководител, с много нови идеи и стремления.

За бъдещето не само в цифри и проценти, в предадена продукция и отчетни показатели, а за бъдещето на хората, които сега в момента работеха в заводските халета.

За тяхното бъдеще на висококвалифицирани

139

специалисти, за новите изисквания, които днес вече чукат на портала, а утре ще станат даденост.

За бъдещето — на бъдещите хора, които щяха да пристъпят заводския праг и да се наредят в редицата на машиностроителите.

Доволен бе Бучков от своята съдба на директор, защото неговите предшественици не бяха действали по добре известната максима — „След мен и потоп” — или редица други такива „крилати” мисли, а наистина и те добре си бяха вършили работата, та наследеното от тях сега трябва само умело да се ръководи, а не да се правят коренни преобразувания във всички сфери. Доволен бе и от това, че работниците, с които произвежда сложната и многономенклатурна продукция, са хора, на които може да се разчита. Повечето от тях са с разбиране на професията си, усърдно работят, мислят, изпълняват, преодоляват трудности, не загърбват новостите, учат се от несполучките, вярват в бъдещето на своето предприятие — като действителни стопани на комбината. Впрочем — точно както би трябвало и да бъде. Тези, които са дошли с недостатъчно познания по своята конкретна дейност, повишават техническото си умение, а утвърдените специалисти не почиват на „стари лаври”, а ежедневно се трудят, та продукцията на КПДЕ „Георги Костов” винаги да бъде безпрекословен конкурент на всеки пазар. Няма го и това текущество, което се забелязва другаде и то — сред млади хора. С каквото може, ръководството се старае да помогне на работниците; където ръководството е пропускало и недовидяло нещо, лично директорът ще провери и ако е по силите му, той сам ще помогне. Е, не може да се говори за ония ентузиазъм на „първите поколения” работници в завода, и това е съвсем естествено. Много нещо се е изменило. Но младите хора, днешната „златна възраст” на комбината знае кога „да напъне”, кое да приеме присърце и кое да го остави „за плака-

тен ентузиазъм”. Та нали днес, а още по-малко утре — в бъдещето, няма да се говори, че с лоста и кирката ще достигнем точността на електронната продукция — това би било анахронизъм.

В цялата ни беседа с този млад ръководител ли-чеше наистина едно разбиране на „комбинатските” проблеми в цялостен — „аксиометричен поглед”. Промъкваха се сравнения, че всички са тук като едно семейство, но това не беше избелял лозунг от петдесетте години на агитките, а едно разбиране, че ако в семейството няма хляб и мляко, всички приказки за безкрайна любов и семейна привързаност отиват на кино. Че ако един работи, а седем го гледат и вземат високи заплати, кой ще го прости това, пък и кому е нужно.

Интересно беше и друго: в предварителна среща ние бяхме подразбрали, че във ведомостта на касиерката фамилията на директора е на петнадесето място и то не по азучен ред, че директорската „Лада” се ползва при нужда от целия ръководен екип на КПДЕ. Е, ще каже някой, нищо работа . . . Нищо, нищо, но това е нещото, което говори за една истинска съвременна позиция на комунист, съзидател и творец на блага.

Много говорихме и за хората. Като че ли само за хората говорихме. И съвсем естествено директорът Лалко Бучков насочваше разговора натам, защото сам, без своите добре проверени кадри няма как да прескочи в онова понятие, което наричаме „бъдеще”.

Говорихме, че тук, на работното място, хората трябва да се възпитават във всички добродетели на нашия съвременен живот. Че съвсем не е късно и не трябва да се прикриваме зад познатата фраза — „за първите седем години”, или за дървото, което се превивало, „докато е младо”. Дървото си е дърво, но тук се работи с хора, които, ако ти повярват, чудеса ще направят. А и сегашните резултати не са малки,

РАЗКАЗВА БЪДЕЩЕТО

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

те са направо един залог за утре, когато комбинатът ще израсне като едно от еталонните предприятия на нашето машиностроене. Когато повече от половината от производствените процеси изцяло ще се компютирират, автоматизират и електронизират.

Хората трябва да се възпитават и така, че материалното, което произвеждат, да бъде и едно истинско духовно удовлетворение, на работника като личност. Тогава ще престанат да бъдат обект на критика безпричинните отсъствия, културата на работното място, потребителското отношение към социалните придобивки на колектива, дисциплината ще се укрепи и то не само по време на работа.

Друго какво? Комбинатът ще продължава да се модернизира — и „отвън и отвътре“, ще се внедряват най-новите технологии, свързани с целните достижения на научнотехническия прогрес, ще се използува най-добрият наш и чуждестранен опит, ще се дава най-голямо предимство на творческото начало в разработването на проблемите, всички ще се вслушват в опита на поколенията, ще ги уважават. Защото: „БЕЗ ПРИЗНАТЕЛНОСТ КЪМ МИАЛОТО НИТО ЕДНО БЪДЕЩЕ НЕ ЩЕ НИ ПРИЕМЕ.“

Така и нашата среща с директора на КПДЕ „Георги Костов“ отиваше към своя край. Часовникът на стената ни подсещаше, че обедната почивка кът на стената ни подсещаше, че обедната почивка е свършила. Телефонната уредба започваше да се обажда през минута и ние се почувствахме доста не на място и в така горещия септемврийски следобед.

Обяснихме какво ще напишем от нашите впечатления, предложихме и на Бучков след това да ги прочете и да нанесе корекции, ако прецените — нали е директор и... А той съвсем не на шега ни отговори, като ни изпращаше, че това съвсем не било нужно, защото всичко, което се пише искрено за комбината, значи ще е полезно за този комбинат, пък и той за всичко, което е казал, поема отговорност. И за мина-

лото, и за бъдещето. Което е направил — направил, което е обещал — ще направи. Защото директорите си отиват, а комбинатите остават.

Пенка Георгиева

Двехиляндната година не е толкова далече. Самата аз работя от 10 години в комбината и съм свидетел на коренните промени тук. Навсякъде за такова кратко време не се е стигало до такъв, може да се каже, революционен скок. Защото и като сгради, и като оборудване нашето си беше една фабрика — мръсна, западнала. А сега е един от най-модерните автоматизирани заводи.

Имайки предвид тези темпове и тенденциите на каростроенето, смяtam, че комбинатът на първо място ще се разраства. Ще започнем производството и на електронно оборудване за електрокарите — импулсни регулатори. И тъй като нашите специалисти разработиха за нуждите на комбината най-сполучливите образци робокари, нищо чудно да се заемем и с тяхното производство — те са удачно средство за вътрешен транспорт, пък и е редно площадката за производството им да е там, където са сътворени.

Може да се твърди, че нашите работници са на доста високо ниво в интелектуално отношение — техниката го изисква. Но мисля, че още много ни липсва — във възпитанието, в поведението на работните места. Не сме свикнали все още да не разхищаваме, да стопанисваме, да се усъвършенствуваляем — всеки да има свой принос в подобряване на организацията, на културата на работното място. Не сме достатъчно дисциплинирани и инициативни. Ето, в такова направление аз виждам развитието на колектива.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

Твърде много са социалните придобивки, които получихме и ще получаваме в най-близко бъдеще — младежкият комплекс, почивната база в Говедарци, предстоящото разширение на базата в Китен. Ще започне строителството на нови жилищни блокове. Но човек може и да помечтае — например за един модерен спортен комплекс ...

инж. Георги Мечков

Работя от 6 години в завода, но го познавам от 11 — 12 — от времето, когато като студент го посещавах. Така че не ми е толкова трудно да си го представя след 15 — 20 години. Навсякът ще има нови реконструкции — не нови сгради, защото тия са строени с оглед на бъдещето. Но машините ще бъдат изцяло с цифрово управление. Ще се използват нови технологии като пластична обработка на металите, безстружково оформяне на елементите. Предполагам, че двигателите като металоемкост ще намалеят може би с около 30 %. В резултат на новите технологии отпадъчният материал ще намалее с близо 60 %.

Персоналът ще се съкрати, но не повече от 10 %, тъй като при нашите малки серии и голяма номенклатура заводът-автомат е идея-фикс. Хората ще ги има, но техният труд ще бъде нов — ръчният почти няма да присъствува. Може би само там, където се извършват изпитанията. Ще се повиши изцяло интелектуалното равнище на работника — задължително ще бъде всички да са завършили техникум (дори не ЕСПУ), да притежават огромен обем технически знания и умения.

Внедряването на електронно-изчислителната техника ще бъде цялостно завършено. Във всеки момент ще имаме информация за всяко работно място, всяка машина, за наличието на един склад. Няма да

РАЗКАЗВА БЪДЕЩЕТО

имаме проблеми с кооперирани изделия, снабдяване, транспорт, лошо качество на доставките. И тези нерви, които изразходваме сега напразно, и тях няма да ги има. . . Няма да има стихийност в края на всеки месец, тримесечие, полугодие, година; щурмовщината, с която сме свикнали ...

Ще се повиши още повече ролята на научно-техническия персонал. И мисля, че е неизбежно научните институти да слязат до заводите, да обвържат с тях работата си — и планът, и реализацията им ще зависят от заводите.

ИЗ ЛЕТОПИСА НА КПДЕ „Г. КОСТОВ“

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

ИЗ ЛЕТОПИСА НА КПДЕ „Г. КОСТОВ“

ДИРЕКТОРИ

Михаил Маринов	1949—1956 г.
Верчо Петров	1956—1962 г.
Тодор Дюлгеров	1962—1969 г.
Цветан Христов	1969—1973 г.
Спас Гелов	1973—1974 г.
Любомир Младжов	1974—1975 г.
Недялко Тонев	1975—1983 г.
Лалко Бучков	1983 г.

ПАРТИЙНИ СЕКРЕТАРИ

Милорад Сотиров	1947—1949 г.
Божидар Оксанович	1949—1952 г.
Съби Събев	1952—1954 г.
Иванка Янкова	1954—1956 г.
Дойчо Новков	1956—1957 г.
Петър Марулеков	1957—1964 г.
Неофит Александров	1964—1965 г.
Любомир Иванов	1965—1966 г.
ин., Иван Христов	1966—1968 г.
Димитър Коцев	1968—1971 г.
Драгослен Николов	1971—1972 г.
Любомир Георгиев	1972—1975 г.
Тошко Христов	1975 г.

ПРОФПРЕДСЕДАТЕЛИ

Никола Ковачев	1958—1963 г.
Витан Лазов	1963—1969 г.
Стефан Борисов	1969—1973 г.
Николай Колев	1974—1984 г.
Валентина Кънева	1984 г.

КОМСОМОЛСКИ СЕКРЕТАРИ

Тошко Захариев	1957—1964 г.
Цветан Дойчев	1964—1965 г.
Николай Колев	1965—1966 г.
Иван Тодоров	1966—1968 г.
Николай Николчев	1968—1970 г.
Тошко Христов	1970—1973 г.
Георги Димов	1973—1974 г.
Йордан Василев	1974—1976 г.
Нако Томов	1976—1977 г.
Величко Кръстев	1977—1978 г.
Нели Хаджиева	1978—1979 г.
Пенка Георгиева	1979 г.

НОСИТЕЛ НА ОРДЕН „ТРУДОВА СЛАВА — трета степен“
Радко Мареков — 1984 г.

НОСИТЕЛ НА ОРДЕН „ЧЕРВЕНО ЗНАМЕ“
Димитър Спасов — 1986 г.

НОСИТЕЛИ НА „ОРДЕН НА ТРУДА — златен“

инж. Христо Христов	Милчо Доичев
1968 г.	1984 г.
Любомир Иванов	Георги Мечков
1969 г.	1985 г.
инж. Виктор Йорданов	инж. Тошко Христов
1975 г.	1986 г.
Стоян Глухчев	Пенка Георгиева
1979 г.	1986 г.
Димитър Спасов	Бойко Иванов
1980 г.	1986 г.

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

НОСИТЕЛИ НА „ОРДЕН НА ТРУДА – сребърек”

Кирил Дойчинов 1963 г.	инж. Недялко Тонков 1981 г.
Георги Гергинов 1958 г.	Николай Колев 1981 г.
Методи Михов 1965 г.	Никола Николов 1981 г.
Боян Димитров 1962 г.	Георги Маринов 1981 г.
Йордан Велев	Антон Димитров 1981 г.
Трайко Данов 1968 г.	Георги Григоров 1984 г.
инж. Никола Дибров 1968 г.	инж. Йордан Гайдарджиев 1984 г.
Василка Начева 1968 г.	Пенка Андреева 1986 г.
инж. Дилю Дилов 1976 г.	Радка Кръстева 1986 г.
Радко Мареков 1977 г.	

НОСИТЕЛИ НА „ОРДЕН НА ТРУДА – бронзов”

Стефан Иванов 1964 г.	Христина Кирилова 1981 г.
Генади Божилов 1976 г.	Иван Димитров 1981 г.
Калоян Пенев 1981 г.	Димо Стефанов 1985 г.
Ванчо Попов 1981 г.	

ИЗ ЛЕТОПИСА НА КПДЕ „Г. КОСТОВ”

- 1928 г. — на ул. „Искър” № 20 е създадено частно индустриално предприятие, собственост на Марко Селиктар
- 1946 г. — собственикът купува място в кв. „Военна рампа” с цел разширяване на предприятието
- 1947 г. — в България се извършва национализация на частната собственост
- 1948 г. — започва строежът на новия завод на ДИП „Метална индустрия”
- 1951 г. — завършва строителството и удряването — чрез присъединяване на сродни предприятия на ДИП „Метална индустрия”
- 1960 г. — ДИП „Метална индустрия” прераства в Завод за постояннотокови машини
- 1961 г. — започва производството на 10 типа двигатели
- 1963 г. — заводът приема името „Георги Костов”
- 1967 г. — завод „Г. Костов“ произвежда вече 70 типа електромашини от най-разнообразен асортимент
- 1971 г. — в завода е създаден клуб за ТНТМ
- 1974 г. — произведен е 400-хиляден електротокарен двигател
- 1975 г. — произведен е 500-хиляден електродвигател
- 1978 г. — започва техническата модернизация и реконструкция на завода
- 1979 г. — със заповед № 68 от 18 април на Министерството на машиностроенето заводът прераства в Комбинат за постояннотокови машини и инсталации „Георги Костов”
- 1980 г. — към комбината е създаден Съвет за култура — първият заводски съвет в Коларовски район на столицата, с председател з.а. Венцислав Кицов — лауреат на Ленинска и Димитровска награда
- 1981 г. — започва производството на постояннотокова комутационна апаратура за каростроенето
- 1982 г. — започва производството на стартери за дизелови двигатели
- 1983 г. — заводската комсомолска организация е наградена с „Орден на труда — златен”
- 1985 г. — колективът на комбината става носител на вимпел „Първенец на Осмата петилетка”

ИЗМЕРЕНИЯ НА ВРЕМЕТО

ИЗМЕРЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

**Автори и съставители ЛЮБЕН ЛАЧАНСКИ
РОСЕН ТОШЕВ**

**Редактор и коректор СВЕТЛА АНДРОНОВА
Консултант ТОШКО ХРИСТОВ
Фотоиллюстрации СТАНИСЛАВ БОЯДЖИЕВ**